

Børne- og Undervisningsministeriet
Att.: Henrik Lindegaard (Henrik.Lindegaard@uvm.dk)
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

København den 1. oktober 2020

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om mobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Danske SOSU-skoler og Danske SOSU-skoler - Bestyrelserne kvitterer hermed for muligheden for at afgive høringssvar i høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen.

Foreningerne anerkender institutionernes ansvar og forpligtelser i forhold til undervisningsmiljøet på skolerne. Det er et område, der prioriteres højt på social- og sundhedsskolerne, idet det er et blandt flere elementer, der kan bidrage til øget gennemførelse.

Med udgangspunkt i Epinions evaluering af implementeringen af krav om mobbestrategi, udarbejdelse af handlingsplaner ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø og oprettelse af klageinstans, tilsyn hermed m.v. har foreningerne følgende generelle bemærkninger:

- Det er et særkende for erhvervsuddannelserne, at elevens primære sociale forankring ofte er i praktikvirksomhedens organisatoriske fællesskab snarere end i skolen. Der kan derfor være et behov for at genbesøge institutionernes antimobbestrategier med henblik på at sikre inddragelse og ejerskab fra alle ansvarlige parter i uddannelsesforløbet.
- Med en gennemsnitsalder på +30 år er forældrekontakten på social- og sundhedsskolerne yderst begrænset, selvom den dog kan forekomme i relation til elever på GF1 og GF2. Der kan dog være et behov for styrke informationen om klageordningerne også overfor ældre elever.
- Den sociale eksklusion antager mange former og eksekveres på mange planer og skolerne er især udfordret af, at denne i stigende omfang gennemføres på digitale sociale platforme og ofte initieres

i sammenhænge, der principielt er skolen uvedkommende - uanset at eksklusionen kan have en afsmittende virkning på den eller de berørte elevers oplevelse af skolelivet.

Med disse forhold in mente er det foreningernes opfattelse, at de lovgivningsmæssige rammer fungerer i deres nuværende form, men at der kan være et behov for lokalt at styrke indsatsen på de angivne områder.

Foreningerne her derudover ingen yderligere bemærkninger til det fremsendte høringsmateriale.

Med venlig hilsen
På foreningernes vegne
e.b.

Michael Kümmel
chefkonsulent

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Att. Henrik Lindegaard
Henrik.Lindegaard@uvm.dk

2. oktober 2020
Side 1 af 4

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen

Børns Vilkår takker for muligheden for at afgive høringssvar vedr. konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering.

Indledningsvist skal vi henvise til vores bemærkninger af 2. december 2016 til lovforslag om ændring af lov om undervisningsmiljø, samt bemærkninger af 1. februar 2018 til udkast til bekendtgørelsen om behandling af klager til DCUM om mobning og lignende og endnu engang understrege, at det er Børns Vilkårs opfattelse, at børn har ret til IKKE at blive udsat for mobning, og den retlige indsats, der iværksættes ifm. mobning, skal tilrettelægges med dette som udgangspunkt. Det er fortsat nødvendigt at der i højere grad fokuseres på det enkelte barn, når man tilrettelægger indsatsen.

Henset til den konkrete viden vi har om forvaltningsretlig praksis på skoleområdet, er det også fortsat vores opfattelse, at en vejledning vil være et godt redskab ift. indarbejdning af procedurer omkring fx notatpligt og journalisering, partshøring og begrundelser.

Dette dels for at understøtte arbejdet med klageinstansen, og dels for at sikre at der arbejdes systematisk med den pædagogiske indsats så ingen børn tabes på gulvet.

Det er imidlertid vigtigt, at det individuelle fokus, der er beskrevet ovenfor ikke tager fokus fra skole-hjemsamarbejdet. Det er Børns Vilkårs opfattelse, at der er behov for at udbygge både det forebyggende og håndterende skole-hjemarbejde. Børns Vilkår ved fra vores arbejde med mobning på praksisniveau, at mobning rammer hele familien – og evalueringen viser at konfliktniveauet mellem

Sammen stopper vi svigt

Børns Vilkår
Trekronergade 26
DK - 2500 Valby

M +45 3555 5559
@ bv@bornsvilkar.dk

www.bornsvilkar.dk

skole og hjem hurtigt bliver højt – og kommer til at handle om placering af ansvar fremfor samarbejde og fokus på den pædagogiske indsats. Det fællesskabsorienterede mobbesyn, hvor mobning ses som en del af klassefællesskabet og en utryk kultur i klassen, bør også ligge til grund her.

Børns Vilkårs bemærkninger til de konkrete elementer i evalueringen tager udgangspunkt i barnets perspektiv og barnets bedste samt i det forhold, at mobning påvirker hele familien. Nedenstående skal derfor læses i den kontekst.

Kendskab til og implementering af lovgivning

Epinions evaluering viser, at det halter med kendskabet til lovgivning og dermed også med kendskab til, hvilke handlemuligheder, der påhviler skolerne. Kravet om at skolen inden for 10 dage efter der er konstateret mobning skal udarbejde en handleplan kender de fleste folkeskoler. Alligevel er der blandt skolerne knap 20 %, der enten ikke har væsentligt kendskab til lovkravet eller aldrig har hørt om det. Blandt forældrene er der ifl. evalueringen kun 33 %, der har hørt om lovkravet om handleplaner. Børns Vilkår ved fra egne undersøgelser, at det pædagogiske personale på skolerne ikke i tilstrækkeligt omfang kender til skolens egen anti-mobbestrategi, hvilket understreger behovet for fortsat oplysning og vidensdeling, så også det pædagogiske personale kan spille en aktiv rolle fx i forbindelse med udvikling af anti-mobbestrategi eller en handleplan.

Manglende kendskab til lovgivningen, handlemuligheder og dermed også overblik over, hvem der skal gøre hvad giver anledning til frustration og utilfredshed hos forældrene og skolen og påvirker skole-hjemsamarbejdet negativt.

Børns Vilkår anbefaler derfor, at der sættes fokus på at øge kendskabet til lovgivningen og de handlemuligheder samt krav, der ligger heri i den fortsatte implementering af loven.

To øvrige problematikker knytter sig til ovenstående, nemlig, definitionen af mobning samt det forhold, at uddannelsesinstitutionen skal konstatere, at der er tale om problemer med mobning for, at handlepligterne træder i kraft. Evalueringen viser, at der ofte er uenighed mellem skole og hjem om en situation tolkes som mobning eller ej. Dette kan virke konfliktoptrappende og dermed modarbejde det konstruktive samarbejde om barnet allerede fordi forældrene oplever, at skolen ikke vil anerkende, at deres barn bliver mobbet. Dertil kommer, at skolen formelt først har en handlepligt, når den konstaterer, at der er tale om mobning, hvilket kan betyde, at forældrene ikke oplever, at der tilbydes hjælp

samtidig med, at skolen – hvis den ikke deler opfattelsen af, at der er tale om mobning – ikke oplever, at den skal foretage sig noget.

Børns Vilkår anbefaler, at der udarbejdes en vejledning til loven, hvoraf det bør fremgå, hvad der ligger i de enkelte definitioner, herunder også en beskrivelse af, hvad man skal gøre, hvis man er uenige, så det er tydeligt for både skole og hjem.

For så vidt angår definitionen af mobning er det vigtigt at tage udgangspunkt i, hvordan barnet oplever mobning, utryghed og mistro og lade det være afgørende for, om der skal handles.

Skolernes vejledningspligt mv.

Børns Vilkår anbefaler, at der i implementeringsfasen fremover er fokus på skolernes vejledningspligt, notatpligt, journalisering og informeringspligt ved afgørelser for at sikre en systematisk og transparent sagsbehandling i sager om mobning, herunder klagesagerne.

For så vidt angår kommunernes mulighed for at uddelegere kompetence til klageafgørelse hos skolelederne, vurderer Børns Vilkår, at dette er problematisk ud fra et habilitetshensyn og ud fra et hensyn om transparens. Både barnet, forældrene og skolen har en interesse i, at der ikke hersker tvivl om sagligheden i en klagesagsbehandling. *Børns Vilkår anbefaler* derfor, at kommunalbestyrelsens mulighed for at uddelegere kompetence til klageafgørelse ikke længere skal kunne ske til skoleledelsen.

Klageadgangen

For så vidt angår klageadgangen er det Børns Vilkår kraftige opfordring, at denne opretholdes således, at den fortsætter og gøres permanent efter den 31. juli 2022.

Det fremgår af evalueringen, at brugen af instansen er stigende – dette til trods for, at hele 85 % af forældrene svarer, at de ikke kender til klagemekanismen. Når man kigger nærmere på afgørelserne i 2019, fik 60 % af klagerne medhold og i 44 % blev der udstedt påbud. Samtidig ses det, størstedelen af de klager, som klageinstansen modtager er sager, hvor klageinstansen tidligere har haft kontakt til og vejledt den lokale myndighed i forbindelse med deres forpligtelser som første instans. Dette tyder samlet set på, at klageinstansen er med til at udbrede kendskab til klagemuligheden og til børns og forældres rettigheder (jf. evalueringen). Det tegner også et klart billede af, at der er brug for en uvildig klageinstans, der kan

træde til, når det forebyggende arbejde på skolerne og skolehjemssamarbejdet er udfordret.

Børns Vilkår støtter generelt det forebyggende arbejde på skolerne – også i forbindelse med mobning – men det er imidlertid også vigtigt for det enkelte barn og for familien, at der er en redningskrans, hvis familien og barnet ikke oplever, at skolen handler i forbindelse med mobning.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl, direktør

Dato: 02-10-2020
Deres ref.:
Vor ref.: ORG-2020-01181
Sagsbehandler: Simon Østergaard Lauridsen

BUPL's hørings svar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbe- strategi m.v.)

BUPL, Danmarks Lærereforening, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL takker for muligheden for at afgive et hørings svar vedrørende evalueringen af antimobbebestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Børns trivsel i et sundt og inkluderende læringsmiljø fri for mobning er et helt centralt mål for alle skoler. Alle professionelle i og omkring skolen arbejder aktivt for at fremme dette mål. BUPL, Danmarks Lærereforening, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL er enige med regeringen og det politiske flertal i, at trivsel og antimobning er områder, der fortsat skal prioriteres. Heldigvis ser vi f.eks. i Skolebørnsundersøgelsen, at antallet af børn der oplever mobning eller lignende, og børn der deltager i mobning, er faldende.

Parterne vil gerne pege på at skolerne allerede håndtere problemer med trivsel på mange forskellige og effektive måder. I de tre år ordningen har fungeret, er der faldet afgørelse i 39 sager, svarende til ca. 3 pct. af landets skoler. 16 sager er endt med et påbud fra den nationale klageinstans, svarende til ca. 1,5 pct. af skolerne

Vi håber, at ministeren så hurtigt som muligt vil invitere parterne, til at indgå i det videre arbejde med at revidere systemet, så håndteringen af børns oplevede mistrosvsel fremover kommer i centrum. Det gør vi bedst ved at understøtte processer, der giver børn, forældre og skoler muligheder for at få adgang til seneste viden, samt mulighed for sparring og mediering, når behovet opstår. Det er ofte for sent, når bureaukratiske tunge processer har fjernet fokus fra konstruktive fremadrettede indsatser. Bestemmelserne bør revideres, så det styrker de mange gode indsatser, der allerede iværksættes. Skolerne bør have adgang til og sparring med den seneste nye viden på området. Vi ønsker procedure, der imødekommer elever mistrosvsel, før der overhovedet er grund til at tale om mobning eller lignende.

Evalueringen af antimobbebestemmelserne viser, at den klagemulighed, som er et af omdrejningspunkterne, skaber en opdeling, som er kunstig i forhold til skolernes praksis. Der gælder to forskellige procedurer, alt efter om de involverede parter vurderer, at der har fundet mobning eller lignende sted. Håndteringen af en situation, hvor et barn eller en gruppe børn er i mistrosvsel, risikerer derfor at blive afsporet af drøftelser om begreber.

Epinions undersøgelse viser, at der er uklarhed om formuleringen "mobning eller lignende" (p. 38). Samtidig er der uklarhed ift., hvad der skal ske, hvis barn, forældre og skole ikke er enige om, der er tale om "mobning eller lignende". Undersøgelsen konkluderer, at debatten mellem skole og forældre om, hvorvidt der er tale om "mobning eller lignende", til tider kan

fyldte så meget, at det skygger for, at skolen faktisk iværksætter gode og relevante indsatser undervejs (p. 45).

I praksis er indsatsen for at forbedre et barns trivsel og understøtte det stærke børnefællesskab i en klasse et kontinuum. Antimobbepolitikkerne skaber et kunstigt behov for at afklare begreber og ændre rammerne for indsatserne undervejs. Om der er tale om mobning eller lignende eller ej, kan revideres som følge af allerede igangsatte indsatser som et led i en undersøgelsesfase. For at leve op til bestemmelserne skal de involverede parter undervejs konstant forholde sig til, om der er tale om mobning eller lignende. Reglerne foreskriver, at hvis det vurderes, at det drejer sig om mobning eller lignende skal sagen håndteres ud fra traditionelle forvaltningsretlige traditioner.

Mange af de forhold som rapporten udpeger som udfordringer i skolers håndtering, bunder i denne kunstige opdeling. Blandt andet viser undersøgelsen, at sagsbehandlingen i den nationale klageinstans mod mobning udfordres af manglende skriftlig dokumentation. En dokumentation som består af antimobbestrategier, handlingsplaner, korrespondancer mellem forældre, pædagoger, lærere, ledere, samt notater, klasselogs, trivselsundersøgelser og andet. (p. 14)

Undersøgelsen peger på, at der er en bred enighed blandt de fagprofessionelle om, at mobning kun kan håndteres ud fra et fællesskabsorienteret mobbesyn. Undersøgelsen viser samtidig, at der i praksis er en uklarhed mellem forældre og skolen om, hvad der er årsagerne til mobning eller lignende. Fagprofessionelle identificerer manglende sammenhold og tolerance i en klasse som de hyppigste årsager til mobning. Forældre identificerer ligeledes manglende sammenhold og tolerance, men også manglende opdragelse hjemmefra og aggressive børns trang til at dominere andre som hyppige årsager til mobning. Dette har ifølge undersøgelsen betydning for forældrenes opfattelse af, at deres barns udfordringer ikke bliver taget alvorligt. (p. 49)

For os at se har evalueringens undersøgelsesområde den konsekvens, at omstændighederne omkring børns mistrivsel bliver for unuanceret. De sager, hvor børns mistrivsel bunder i manglende sociale relationer i fritidslivet, internetbaseret mobning eller relationelle forhold i hjemmet, fremgår ikke af denne undersøgelse. De børn kan hjælpes af en målrettet tværprofessionel indsats og et tæt samarbejde mellem alle parter og særligt med barnets forældre.

Vi vil afslutningsvis gerne påpege, at vi oplever en uheldig slagside i de data, som den kvalitative del af undersøgelsen behandler. Ved udelukkende at lave opfølgende interviews baseret på klagesager illustrerer undersøgelsen ikke de tilfælde af mobning eller lignende, som er blevet håndteret i et frugtbart samarbejde mellem, børn, forældre og skolen.

Børnerådet

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

02.10.2020
J.nr. 3.2.3/nsr

Den Nationale Klageinstans mod Mobning skal gøres permanent, og eleverne skal inddrages i skolernes arbejde med antimobning

Børne- og Undervisningsministeriet har fået udarbejdet en evaluering af 1) De gældende antimobbestemmelser i undervisningsmiljøloven, som gælder for grundskoler og ungdomsuddannelser 2) Den Nationale Klageinstans mod Mobning. Da disse bestemmelser er omfattet af lovovervågning, og klageinstansen er underlagt en solnedgangsklausul, er evalueringen første skridt mod at vurdere, om initiativerne har haft den tilsigtede virkning. Ministeriet anmoder på den baggrund nu om eventuelle bemærkninger til konklusionerne i evalueringen til brug for den videre lovovervågningsredegørelse.

Børnerådet understreger i dette hørings svar, at:

- Den Nationale Klageinstans mod Mobning bør bestå efter den 31. juli 2022, hvor solnedgangsklausulen ellers ophæver den. Børn og unge skal have mulighed for at klage over undervisningsmiljøet, og de skal sikres psykisk trivsel på uddannelsesinstitutionerne.
- Eleverne skal inddrages direkte i udformningen af antimobbestrategi og handleplan, da børn, jf. FN's Børnekonventions artikel 12, har ret til at udtrykke deres synspunkter i alle forhold, der vedrører dem.
- Sagsbehandlingstiden i klagesager skal gøres kortere, og barnets situation skal i centrum fra start. Det vil mindske konflikt mellem uddannelsesinstitution og forældre.
- Det skal gøres klart i selve antimobbelovgivningen, hvilke situationer der konkret er omfattet heraf, og hvilke forudsætninger der er for at klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning. Dette vil være med til at sikre elevernes rettigheder.

I det følgende uddyber Børnerådet disse forbedringsforslag og kommenterer på udvalgte konklusioner fra evalueringen.

Antimobbestemmelser

Mobbeforståelse og vidensbehov

Evalueringen viser, at både forældre, skoleledere og elever fra ungdomsuddannelser oplever, at der sker mobning. Det mener Børnerådet er argument nok for, at der er behov for en systematisk indsats på området, at der skal være lovgivning herom og en national klageinstans. Barnets rettigheder, herunder dets trivsel og mulighed for læring og udvikling, skal altid prioriteres. Dog savner Børnerådet grundskoleelevernes perspektiver i evalueringen.

Børnerådet

Evalueringen viser, at selvom forældre og ledere er enige om det fællesskabsorienterede mobbesyn, har de forskellige mobbeforståelser i praksis. Det fører ofte til uenighed om situationens grundlæggende karakter. Det er særdeles u hensigtsmæssigt, da det fjerner fokus fra den eller de elever, der er i mistrivsel. Børnerådet opfordrer til, at lovgivningen revideres, så det er tydeligt, hvilke situationer der falder inden for lovgivningen, og hvilke der falder uden for. Børnerådet finder det oplagt at hente inspiration i Norges og Sveriges antimobbestrategier, hvor barnets perspektiv er skrevet frem, så det er barnets subjektive oplevelse af mistrivsel, der aktiverer skolernes handlepligt.

Børnerådet finder det desuden bekymrende, at knap en tredjedel af uddannelsesinstitutionerne angiver, at de mangler viden om, hvordan mobning forebygges, mens en femtedel angiver, at de mangler viden om, hvordan mobning stoppes. Det kalder på uddannelse og opkvalificering af lærerne og skolelederne.

Antimobbestrategi

Det er positivt, at ni ud af 10 uddannelsesinstitutioner har en antimobbestrategi. Der bør dog gøres en indsats for, at de sidste institutioner kommer med. På samme måde bør der iværksættes en strategi for, at forældre og elever bliver klar over skolernes pligt til at udforme en antimobbestrategi. Ifølge evalueringen er det kun halvdelen af forældrene, der ved, om deres barns skole har en antimobbestrategi. Da eleverne ikke er spurgt i evalueringen, kan vi kun gisne om, hvor få elever, der reelt kender til uddannelsesinstitutionens forpligtelser. Den oplysning er særdeles relevant at kende.

I evalueringen fremhæves det, at en antimobbestrategi kun har effekt, hvis den udarbejdes gennem systematisk diskussion af mobning på uddannelsesinstitutionen med inddragelse af flere parter. Børnerådet opfordrer, ligesom i vores tidligere høringssvar¹, til, at eleverne altid inddrages direkte i arbejdet med at udforme en antimobbestrategi. Dette bør skrives tydeligt frem i lovbestemmelserne.

Handleplan og -pligt

Børnerådet finder det bekymrende, at ikke alle uddannelsesinstitutioner kender til lovkravet om at udarbejde og aktivere en handlingsplan inden for 10 dage, efter der er konstateret mobning. Samtidig viser evalueringen, at uddannelsesinstitutionerne ofte er i tvivl om, hvornår der er tale om mobning eller mobbelignende tilfælde. Det gør, at skolerne er i tvivl om, hvornår lovbestemmelserne om en handleplan aktiveres. Børnerådet opfordrer til, at det i lovgivningen gøres helt klart i hvilke tilfælde, der skal udarbejdes en handleplan med henblik på at stoppe mobning, og at uddannelsesinstitutionerne klædes på til at efterleve deres handlepligt.

I lovbestemmelsen står der, at institutionslederen har pligt til at informere de berørte elever og forældre om handleplanens indhold. Samtidig opfordres der blot til, at elever og forældre så vidt

---

¹ <https://www.boerneraadet.dk/hoeringssvar/hoeringssvar-2016/boern-sikres-klageadgang-i-sager-om-mobning>

Børnerådet

muligt inddrages i selve udarbejdelsen af handleplanen. Med henvisning til Børnekonventionens artikel 12 mener Børnerådet, at det bør være et krav, at de berørte elever involveres i udarbejdelsen af handleplanen. Jf. det fællesskabsorienterede mobbesyn er det her væsentligt at tænke de berørte elever som hele gruppen eller hele klassen – i stedet for at udarbejde individrettede handleplaner. Samtidig er det væsentligt at tænke elevernes digitale liv ind i handleplanen.

Den lokale klageafgørelse og god forvaltningsskik

Det bliver klart i evalueringen, at den lokale klagebehandling er præget af manglende systematik i forhold til dokumentation og traditionelle forvaltningsretlige principper. Det gælder fx oplysningspligt til borgere om deres rettigheder samt notat- og journaliseringspligt. Det får betydning for sagernes behandlingstid, og elever og forældre bliver ikke oplyst om deres mulighed for at klage til den nationale klageinstans. Disse forhold kan være med til at optrappe konflikten, trække sagen i langdrag og dermed fastholde børn i mistrivsel. Flere forældre når sågar at lade deres barn skifte skole, inden sagen er færdigbehandlet hos den lokale klageinstans.

Børnerådet anerkender skolens egenart og det væsentlige dialogbaserede samarbejde mellem uddannelsesinstitution og forældre. Børnerådet opfordrer dog til, at ledere og lærere klædes bedre på til at se, hvornår der skal mere formelle værktøjer i brug. Det kan være, når der tages beslutninger, der skal dokumenteres, og når der skal ske høring af de involverede parter. Gennem god forvaltningsskik kan vi sikre børns rettigheder.

Det kommer frem i evalueringen, at den lokale klageafgørelse i de fleste tilfælde uddelegeres fra kommunalbestyrelsen til skolelederen, hvorfor nogle klager påpeger udfordringer med inhabilitet. Børnerådet vil i den forbindelse bakke op om, at det principielt er uhensigtsmæssigt at undersøge sig selv. Desuden bør det genovervejes, hvordan klagesystemet er bygget op. Ved at justere eller helt at fjerne den lokale første klageinstans kan der opnås hurtigere sagsbehandling, ligesom det vil modvirke inhabilitet. Også her kan der hentes inspiration i Norges og Sveriges modeller. Derudover vil vi fremhæve de positive muligheder, der er i mediering. Mediering og mægling mellem skole og forældre vil støtte den pragmatiske relation mellem dem og vil sandsynligvis have større effekt på barnets situation, end den lokale klagebehandling har.

Den Nationale Klageinstans mod Mobning

Evalueringen viser, at størstedelen af de adspurgte forældre ikke kender Den Nationale Klageinstans mod Mobning (NKMM). Forældrene, der har været i kontakt med NKMM, angiver, at de typisk selv tilfældigt finder frem til instansen, når de står i en konkret situation. Dermed er det meget få elever og forældre, der kender deres rettigheder. Sammenholdes dette med, at brugen af NKMM har været stigende siden indførelsen i 2017, vidner det om, at det tager tid at få kendskabet til klageinstansen og sagsgangen bredt ud. Derfor vil det være særdeles uhensigtsmæssigt at fjerne klageinstansen igen, jf. den nuværende solnedgangsklausul.

Desuden har NKMM i 2019 omgjort over halvdelen af afgørelserne fra de lokale klageinstanser. Det vil sige, at over halvdelen af klagerne fik medhold i NKMM, og den lokale klageinstans' afgørelse blev vurderet forkert. For Børnerådet vidner det ligeledes om, hvor væsentligt det er, at NKMM gøres permanent.

Børnerådet

I evalueringen kommer det frem via et forældreinterview, at man ikke kan klage til NKMM, hvis barnet skifter skole under eller efter den lokale klagebehandling. Børnerådet mener, at det vigtigste i en klagesag er, at klagen medfører en proces, som den pågældende skole lærer af. Derfor bør sagen kunne komme for NKMM, uanset om eleven stadig går på skolen eller ej. Børnerådet er dog også bekendt med, at NKMM i praksis behandler sager, hvor eleven ikke længere er indskrevet på den pågældende skole, såfremt der allerede har været klaget til den lokale første instans. Der synes derfor at være uklarhed om forudsætningerne for at klage til NKMM, og hvornår en sag skal færdigbehandles der. Børnerådet anbefaler derfor, at de nævnte forhold afklares, så det sikres, at regler og praksis stemmer overens.

Medieringstilbud

Børnerådet finder det ærgerligt, at medieringsindsatsen ikke er en del af lovovervågningsredegørelsen, da evalueringen viser, at medieringstilbuddet rummer positive muligheder. På nuværende tidspunkt tilbydes der kun mediering, hvis sagen når til anden instans. Men hvis mediering tilbydes, så snart der startes en sag i den lokale klageinstans, kan det være med til at sætte barnets perspektiv i centrum og dermed fra start afklare, hvad sagen egentlig handler om. I sidste ende kan det mindske konflikten mellem skole og forældre, hvilket kun kommer barnet til gode.

Med venlig hilsen

Agi Csonka
Formand for Børnerådet

Lisbeth Sjørup
Sekretariatschef

Henrik Lindegaard

Fra: Thinne Nielsen <thinne@dlo.dk>
Sendt: 24. september 2020 09:52
Til: Henrik Lindegaard
Emne: VS: ÆNDRING AF HØRINGSFRIST: Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.) - Ny høringsfrist 28. september 2020

Vedhæftede filer: Høringsbrev.pdf; Høringsliste.pdf; Evaluering af antimobbebestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.PDF; Perspektivering til Evaluering af antimobbebestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.PDF

AppServerName: esdh-uvn-stil
DocumentID: 20/16461-17
DocumentIsArchived: -1

Kære Henrik,

Tak for anledning til at have bemærkninger til vedhæftede.

DLO bemærker alene til konklusion på evaluering, er der tydeligvis fortsat forestår en stor opgave at løfte, og følgende bemærker vi, at perspektiveringen og de tiltag der lægges op til, synes at skabe et godt afsæt derfor.

Venlig hilsen

Thinne Nielsen-Tjørnfelt

Konstitueret sekretariatschef

Daginstitutionernes Lands-Organisation, DLO

Høffdingsvej 34, 2500 Valby

Tlf.: 7027 5520 /5455 8100

Henrik Lindegaard

Fra: Louise Biede <lbi@dif.dk>
Sendt: 7. september 2020 16:23
Til: Henrik Lindegaard
Emne: SV: Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.) - Høringsfrist 9. september 2020

AppServerName: esdh-uvn-stil
DocumentID: 20/16461-8
DocumentIsArchived: -1

Kære Henrik,

I DIF er vi meget glade for muligheden for at blive hørt i forbindelse med høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen.

Vi har imidlertid ingen bemærkninger hertil.

Fortsat god dag til dig.

Venlig hilsen

LOUISE BIEDE
PUBLIC AFFAIRS KONSULENT
PUBLIC AFFAIRS

IDRÆTTENS HUS
BRØNDBY STADION 20
2605 BRØNDBY
DANMARK

M 20315168
LBI@DIF.DK
WWW.DIF.DK

PRIVATLIVSPOLITIK

Henrik Lindegaard
Chefkonsulent
Juridisk Kontor
Direkte tlf. +45 33 92 54 08
Henrik.Lindegaard@uvm.dk

2. oktober 2020

**Svar på høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017
(Antimobbestrategi m.v.)**

S2019-002295
D2020-203212

Danmarks Lærereforening, BUPL, Skolelederforeningen, Borne- og Kulturchefforeningen og KL takker for muligheden for at afgive et hørings svar vedrørende evalueringen af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Børns trivsel i et sundt og inkluderende læringsmiljø fri for mobning er et helt centralt mål for alle skoler. Alle professionelle i og omkring skolen arbejder aktivt for at fremme dette mål. Danmarks Lærereforening, BUPL, Skolelederforeningen, Borne- og Kulturchefforeningen og KL er enige med regeringen og det politiske flertal i, at trivsel og antimobning er områder, der fortsat skal prioriteres. Heldigvis ser vi f.eks. i Skolebørnsundersøgelsen, at antallet af børn der oplever mobning eller lignende, og børn der deltager i mobning, er faldende.

Parterne vil gerne pege på at skolerne allerede håndtere problemer med trivsel på mange forskellige og effektive måder. I de tre år ordningen har fungeret, er der faldet afgørelse i 39 sager, svarende til ca. 3 pct. af landets skoler. 16 sager er endt med et påbud fra den nationale klageinstans, svarende til ca. 1,5 pct. af skolerne

Vi håber, at ministeren så hurtigt som muligt vil invitere parterne, til at indgå i det videre arbejde med at revidere systemet, så håndteringen af børns oplevede mistrivsel fremover kommer i centrum. Det gør vi bedst ved at understøtte processer, der giver børn, forældre og skoler muligheder for at få adgang til seneste viden, samt mulighed for sparring og mediering, når behovet opstår. Det er ofte for sent, når bureaukratiske tunge processer har fjernet fokus fra konstruktive fremadrettede indsatser. Bestemmelserne bør revideres, så det styrker de mange gode indsatser, der allerede iværksættes. Skolerne bør have adgang til og sparring med den seneste nye viden på området. Vi ønsker procedure, der imødekommer eleveres mistrivsel, for der overhovedet er grund til at tale om mobning eller lignende.

Evalueringen af antimobbestemmelserne viser, at den klagemulighed, som er et af omdrejningspunkterne, skaber en opdeling, som er kunstig i forhold til skolernes praksis. Der gælder to forskellige procedurer, alt efter om de involverede parter vurderer, at der har fundet mobning eller lignende sted.

Håndteringen af en situation, hvor et barn eller en gruppe børn er i mistrivsel, risikerer derfor at blive afsporet af drøftelser om begreber.

Epinions undersøgelse viser, at der er uklarhed om formuleringen "mobning eller lignende" (p. 38). Samtidig er der uklarhed ift., hvad der skal ske, hvis barn, forældre og skole ikke er enige om, der er tale om "mobning eller lignende". Undersøgelsen konkluderer, at debatten mellem skole og forældre om, hvorvidt der er tale om "mobning eller lignende", til tider kan fylde så meget, at det skygger for, at skolen faktisk iværksætter gode og relevante indsatser undervejs (p. 45).

I praksis er indsatsen for at forbedre et barns trivsel og understøtte det stærke børnefællesskab i en klasse et kontinuum. Antimobbereguleringerne skaber et kunstigt behov for at afklare begreber og ændre rammerne for indsatserne undervejs. Om der er tale om mobning eller lignende eller ej, kan revideres som følge af allerede igangsatte indsatser som et led i en undersøgelsesfase. For at leve op til bestemmelserne skal de involverede parter undervejs konstant forholde sig til, om der er tale om mobning eller lignende. Reglerne foreskriver, at hvis det vurderes, at det drejer sig om mobning eller lignende skal sagen håndteres ud fra traditionelle forvaltningsretlige traditioner.

Mange af de forhold som rapporten udpeger som udfordringer i skolers håndtering, bunder i denne kunstige opdeling. Blandt andet viser undersøgelsen, at sagsbehandlingen i den nationale klageinstans mod mobning udfordres af manglende skriftlig dokumentation. En dokumentation som består af antimobbestrategier, handlingsplaner, korrespondancer mellem forældre, pædagoger, lærere, ledere, samt notater, klasselogs, trivselsundersøgelser og andet. (p. 14)

Undersøgelsen peger på, at der er en bred enighed blandt de fagprofessionelle om, at mobning kun kan håndteres ud fra et fællesskabsorienteret mobbesyn. Undersøgelsen viser samtidig, at der i praksis er en uklarhed mellem forældre og skolen om, hvad der er årsagerne til mobning eller lignende. Fagprofessionelle identificerer manglende sammenhold og tolerance i en klasse som de hyppigste årsager til mobning. Forældre identificerer ligeledes manglende sammenhold og tolerance, men også manglende opdragelse hjemmefra og aggressive børns trang til at dominere andre som hyppige årsager til mobning. Dette har ifølge undersøgelsen betydning for forældrenes opfattelse af, at deres barns udfordringer ikke bliver taget alvorligt. (p. 49)

For os at se har evalueringens undersøgelsesområde den konsekvens, at omstændighederne omkring børns mistrivsel bliver for unuanceret. De sager, hvor børns mistrivsel bunder i manglende sociale relationer i fritidslivet, internetbaseret mobning eller relationelle forhold i hjemmet, fremgår ikke af denne undersøgelse. De børn kan hjælpes af en målrettet tværprofessionel indsats og et tæt samarbejde mellem alle parter og særligt med barnets forældre.

Vi vil afslutningsvis gerne påpege, at vi oplever en uheldig slagside i de data, som den kvalitative del af undersøgelsen behandler. Ved udelukkende at lave opfølgende interviews baseret på klagesager illustrerer undersøgelsen ikke de

tilfælde af mobning eller lignende, som er blevet håndteret i et frugtbart samarbejde mellem, børn, forældre og skolen.

Med venlig hilsen

Regitze Flannov

Danmarks Lærerforening
Medlem af forretningsudvalget og
Formand for Undervisningsudvalget

København d. 30. september 2020

Til
Børne- og Undervisningsministeriet, Departementet
Frederiksholm Kanal 21
1220 København K

Fremsendt som e-mail til Henrik.Lindegaard@uvm.dk med følgende angivelse i emnefeltet "Høring – vedr. lovovervågning af "Antimobbeloven". Danmarks Private Skoler".

Vedr. Høring vedr. lovovervågning af "Antimobbeloven"

I høringsbrev af 31. august 2020 anmoder Børne- og Undervisningsministeriet ved Departementet om eventuelle bemærkninger vedrørende ovenstående. Foreningen Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier takker for muligheden til at give vores synspunkter til kende.

Overordnet mener foreningen, at mobning er et alvorligt emne, og at det er vigtigt at gøre en indsats for at mindske mobning på grundskoler og ungdomsuddannelser, ligesom det er vigtigt at gøre en indsats i forhold til andre mistrivselproblematikker, der direkte eller indirekte involverer skolen.

Foreningen ønsker at bemærke følgende forhold:

De frie skoler var ikke inddraget

Ændringerne i Undervisningsmiljøloven i 2017 blev gennemført uden de frie og private skolars inddragelse overhovedet, trods det, at markante reguleringer og ændringer var en konsekvens for sektoren. Vi finder fortsat dette yderst beklageligt, idet nogle af de negative, generelle konklusioner, der fremgår af den nuværende evaluering, eventuelt kunne være forhindret.

Anderledes styringsforhold og rammebetingelser

De frie og private skoler har andre styringsforhold end de offentlige skoler. De har heller ikke nødvendigvis de samme forpligtelser til beskrivelser o.a.

På intet tidspunkt i evalueringsmaterialet fra Epinion - der bl.a. bygger på en procentuel stor andel af frie og private skolars svar -, er de frie og private skolars frihedsrettigheder, styringsform og undtagelser for diverse krav belyst. F.eks. er det ikke beskrevet, at skolernes bestyrelser er skolernes øverste myndighed. Det er heller ikke eksplicit noteret, at de frie og private skoler, på nær kapitel 2 om inhabilitet og kapitel 8 om tavshedspligt, er undtaget Forvaltningslovens krav.

Ovenstående mangel på beskrivelser af de frie og private skolars særlige forhold har vi (i parentes bemærket) desværre også oplevet i det centrale vejledningsmateriale vedr. antimobbe-lovgivningen. Materialerne er skrevet i kontekst af offentlige skoler, herunder deres styringsform og styringshierarki, hvorfor de frie skoler i høj grad selv må fortolke vejledninger og regler ind i egen kontekst.

Hvis der på baggrund af evalueringen skal ske justeringer i lovgivningen, vil foreningen kraftigt anbefale, at der tages kontakt til de frie skolars foreninger for at sikre, at der bliver taget hensyn til de frie og private skolars særlige forhold og rammevilkår fremadrettet. Det skal dog understreges, at foreningen Danmarks Private Skoler på intet tidspunkt, hverken før 2017-lovgivningen eller efterfølgende, har tilkendegivet, at lovgivning og et klageorgan kan være løsning på udfordringer med mobning og mistrivsel generelt, hverken på de frie og private skoler eller andre skoletyper.

Konfliktløsende eller konfliktoptrappende ordning

Vi er organisationen for frie og private grundskoler og gymnasiale uddannelser fordelt over hele Danmark. På vores skoler har tusinde elever deres daglige gang og undervisning. Vi udvikler muligheden for at drive frie skoler, der uddanner og danner børn og unge til fremtidens fællesskaber.

Evalueringen af lovændringerne betrygger ikke foreningen i, at lovgivningen understøtter, at skolerne bliver bedre til at løse problemerne, derimod lægger den op til konflikt. Det har hele tiden været foreningens opfattelse, at skole/hjem-samarbejdet, den gensidige tillid og dialog - mellem skole og forældre; skole og elev; forældre og barn, – der er essentiel for den enkelte elevs faglige udvikling og trivsel, med loven er blevet nedvurderet og endda sat på spil. Tydeligst i forhold til reglerne vedr. klagegangen og klageinstansen.

Den nuværende lovgivning skaber modsætningsforhold mellem skole, hjem og elev på alle typer af skoler – offentlige som frie. På den frie og private skole kan en klage ovenikøbet de facto føre til lukning af skolen, fordi sanktionen kan være nedsættelse af tilskud eller fratagelse af tilskud (- I den forbindelse skal (igen) nævnes, at der derved er langt større sanktioner og konsekvenser for de frie og private skoler, end der er for de offentlige skoler). Skolen skal tage ansvar – det er der ingen tvivl om, men at forstille sig, at dialogen med forældrene om elevens trivsel bliver bedre under forhold, hvor der verserer en sag, der kan få så alvorlige konsekvenser for skolen, er bagvendt.

Der blev med ændringen i lovgivningen i 2017 tale om en markant omkalfatring af synet på det traditionelle skole/hjemsamarbejde om problem- og konfliktløsning. Skole og hjem bliver gjort til parter i en sag og sættes i modsætningsforhold til hinanden. Dette har ført til konfliktoptrapning og hindring af konstruktiv dialog, hvilket kan være til skade for barnet og dets trivsel.

Børn og unges trivsel er under påvirkning af mange forskellige forhold som bl.a. hjemmemiljøet, fritidsinteresser o.a. Den nuværende lovgivning taler ind i en virkelighed, hvor barnets eller den unges liv er inddelt i rum, uden forbindelse til hinanden. I realiteten skabes mistrivsel og sker mobning uafhængigt af tid og sted. Dette bl.a. i kraft af digitaliseringen. Hvis man er enig i den præmis, vil man også være enig i, at løsninger skal findes i fællesskab og i konstruktiv dialog.

Hvem er tilsynsmyndigheden?

Med lovændringen blev de frie og private skoler underlagt endnu en tilsynsmyndighed (DCUM), hvilket vi fortsat mener er ganske uacceptabelt. Tilsynet med de frie og private skoler foregår på statsligt niveau og varetages af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK). Det er foreningens klare holdning, at det overordnede tilsyn med de frie og private skoler hører til hos STUK, herunder alle beslutninger om tilbageholdelse af tilskudsmidler. Det skal i den forbindelse bemærkes, at området omkring elevernes trivsel - elevernes alsidige personlige udvikling - er en del af "stå mål med kravet" og derfor allerede indgår som en del af statens tilsyn ved STUK. Ligeledes er det en del af STUKs tilsynspraksis, med skolernes overholdelse af frihed- og folkestyrekravet, at tilse, at skolerne ikke svigter i forhold til enkeltelevers eller elevers trivsel generelt.

Hvordan løses udfordringerne bedst?

Af lovbemærkningerne i forbindelse med lovændringerne fremgik det, at formålet med ændringer var, "at hvert enkelt uddannelsessted (skulle) blive bedre til selv at løse problemerne". Foreningen medgiver, at fokus på strategi og handleplaner i nogen grad kan have medført større bevidsthed om problematikker omkring mobning, da det skærper opmærksomheden på et problem, men strategier og politikker kan også fjerne fokus fra konkrete indsatser og primært fungere som "skuffedokumenter". Foreningen tror snarere på, at der ved hjælp af oplysning og vejledning kan komme det fornødne fokus på løsning af mistrivselsproblematikker i og omkring skoler.

Foreningen er meget bekymret for, at evalueringen af lovændringen vil føre til endnu flere regler og endnu mere bureaukrati, der ikke har hjulpet og ikke vil hjælpe et eneste barn, der mistrives.

Der er helt givet mange konflikter og mange relationelle vanskeligheder på skolerne, som de professionelle pædagoger, lærere og ledere dagligt gør sig umage for at løse. Vi mener blot ikke, at man med lovændringerne fra 2017 har fundet det rigtige værktøj til at hjælpe dem med at løse den vigtige opgave.

Vi uddyber gerne vores høringssvar.

Karsten Suhr, formand

ks@privateskoler.dk

Danmarks Private Skoler
Ny Kongensgade 15, 3.
1472 København K

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Odinsgade 4, 2. sal
DK – 8900 Randers C
+45 72 26 54 00
www.dcum.dk

CVR: 26556805

Att.: Henrik Lindegaard

1. oktober 2020

Sagsnr. 20/00350

DCUMs hørings svar på Epinions rapport over antimobbebestemmelser, tilsyn og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til den rapport, som Epinion har skrevet om virkningen af antimobbebestemmelserne i undervisningsmiljøloven, herunder også tilsynet og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Klageadgangen og solnedgangsklausul

På samme måde som voksnes ret til et godt arbejdsmiljø sikres gennem myndigheder og klageadgange, kan der ikke være tvivl om, at en sikring af skoleelevernes ret til et mobbefrit undervisningsmiljø er en selvfølge i et retssamfund som Danmarks. Denne retssikkerhed blev givet med oprettelsen af Den Nationale Klageinstans mod Mobning. Et sted hvor eleverne kan få hjælp, hvis det trods personalets og ledelsens faglighed ender med en uforløst situation og en mærket elev eller studerende.

Dette understøttes af Epinions rapport, hvori forældre og elever udtrykker glæde over klageadgangen som en retssikkerhed, uanset om de i deres konkrete sag har fået medhold eller ej. Vi ser også, at klageadgangen skærper skolernes fokus i forhold til at arbejde med systematikken og skolens parathed – særligt når den har haft en klagesag og derigennem fået vejledning.

Samlet tidsforløb for et problem med mobning

Vi bemærker, at det samlede tidsforløb for en sag om mobning strækker sig over meget lang tid. Med den ordning, som er beskrevet i reglerne lige nu, har mange forskellige organer hver især en tung klageproces.

I sager hvor man ikke finder hinanden, har man således ofte måneders håndtering på skolerne, derefter en klagebehandling i kommunen/bestyrelsen, forældrenes beslutning om lokalafgørelsen, klageinstansens afgørelse og til sidst måske et påbud.

Med de nuværende regler går der nemt et år med de forskellige instanser, fra problemet starter i skolen, til sagen har fundet en løsning. Dette er ikke tilfredsstillende for nogen af parterne, og særligt ikke for den skoleelev som mistrives. Derfor mener vi, at det samlede tidsforløb for en sag er nødt til at forkortes.

Håndteringsreglerne/handlepligterne

Rapporten tydeliggør ud over den samlede forløbstid også andre steder, hvor antimobbebestemmelserne som helhed med fordel kan justeres.

Vi bemærker bl.a. et behov for at få afklaret, hvornår loven skal anvendes, fordi der i dag er tvivl om forståelsen af "mobning eller lignende" samt et behov for et større fokus på et mobbesyn, der tager udgangspunkt i fællesskabet. Med den viden og erfaring vi har fra klageinstans, tilsyn og praksis, ser vi desuden et konkret behov for vidensløft og kvalificering af både fagpersoner, forældre og elever i forhold til at arbejde systematisk med håndtering og forebyggelse af mobning.

Ungdomsuddannelserne

Også i forhold til ungdomsuddannelserne er det tydeligt, at der skal mere viden til for at elever og uddannelsessteder sammen kan arbejde hen imod mobbefri miljøer. Undersøgelser viser, at der forekommer mobning eller lignende i elevernes dagligdag, men at de ikke selv kalder det mobning. Eleverne ønsker desuden ikke at klage, fordi det er stigmatiserende og uoverskueligt at være part i en sag.

Samlet set ser vi dermed tre punkter, vi vil anbefale, at man som hovedpointer fokuserer på:

En bedre indgang til reglerne i form af justering af ordlyden kombineret med øget rådgivning om mobbesyn og implementering i dagligdagen.

En justering af det samlede klagesystem - f.eks. kan man overveje at kigge på, om den lokale klagebehandling kan gøres kortere ved måske at vælge en anden model. Dette kombineret med øget rådgivning om hvornår reglerne skal anvendes, vil måske kunne nedbringe tiden for det samlede forløb.

Et fokus på ungdomsuddannelserne som den sidste væsentlige faktor. Vi mener igen, at øget rådgivning til studerende og skolerne om antimobbereglerne og klageadgang vil være det vigtigste. Desuden kan man overveje, om de studerende skal kunne klage anonymt, hvorefter sagen behandles mellem DCUM og uddannelsesstedet men uden én specifik klager.

Med den erfaring, DCUM har fra klageinstans og tilsyn kombineret med de erfaringer vi ser fra forskning og andre landes antimobbearbejde, så ser vi en reel mulighed for – og indgår gerne i sparring om – at den nuværende lovgivning – både hvad angår klageadgang, antimobberegler og tilsyn - med nogle justeringer kan bringe det samlede system til håndtering af mobning og klage ind på et mere effektivt spor. Til gavn for eleverne og de studerende i vores skoler.

Vi ser frem til den kommende proces og glæder os over, at Danmark er optaget af såvel trivsel som retssikkerhed for landets skoleelever.

Jannie Moon Lindskov
Direktør

FRISKOLERNE

Til Børne- og Undervisningsministeriet
Att: Henrik Lindegaard – Henrik.Lindegaard@uvm.dk

Dansk Friskoleforening
Middelfartvej 77
5466 Asperup

62 61 30 13
df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

28.09 2020

Høringssvar vedr. "Lovovervågning af lov nr. 331 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbe-strategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelede-rens beslutninger m.v.)

Dansk Friskoleforening vil gerne takke for muligheden for at udtale sig om det foreliggende udkast.

Vi er positive overfor arbejdet, der bliver gjort for at komme mobning til livs. Vi synes som udgangspunkt, det er fint, at der ved lov er stillet krav om, at skolerne aktivt skal gå ind i at udarbejde en antimobbestrategi m.v. Det er også ganske positivt, at der er sat et klage-nævn og en tilsynsinstans til rådighed, idet feltet kan være dilemmafyldt.

Vi repræsenterer ca. 280 skoler, der har en gennemsnitlig størrelse på omkring 140 elever.

Vi har nogle forbehold overfor dele af den undersøgelse, der er foretaget, og de konklusi-oner der trækkes ud derfra. Det ændrer ikke ved, at vi bakker op om ambitionen om iværk-sætte indsatser mod mobning på skoler.

I det følgende kommenterer vi på konklusionerne under pkt. 1.4 i rapporten og sammen-holder dem med det som rapportens uddybning. Vi er ikke eksperter i spørgeskemaunders-øgelser, men bliver udfordret, når konklusionssammenfatninger i nogle tilfælde mere lig-ner clickbait, end saglige konklusioner på data, der er indsamlet.

Et eksempel kunne være, at man under pkt. 1.4.1 under overskriften "Mobning vurderes at være forholdsvist udbredt, men i mindre omfang end de fleste steder" skriver at "84% af uddannelsesinstitutionerne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at der foregår mob-ning på deres institution". Det gør de bare ikke. I spørgeskemaet lyder spørgsmålet, der har ledt til konklusionen: "hvor mange elever tror du i gennemsnit, der bliver mobbet i hver klasse på jeres skole?". altså bliver "jeg tror, at få elever på skolen bliver mobbet" til, at "84% af institutionerne angiver at der foregår mobning". Vi synes, det er en stram-ning af rapportens reele indhold at konkludere på denne måde. Man må deror håbe, at beslutningstagere læser hele rapporten og ikke kun konklusionerne.

Det angives ligeledes i rapporten s. 107, at man har anmodet om, at den der besvarer spørgsmålene er "den medarbejder på skolen, som har ansvar for eller kendskab til skolens arbejde med antimobbestrategi, elevtrivsel m.v.". Det kan jo være flere personer, og når

det er kombineret med spørgsmål og svarmuligheder, der er formuleret med "hvor godt er dit kendskab til...", "hvor mange elever tror du,..." og "jeg mangler viden om" så mener vi, at det er en væsentlig stramning at oversætte dette til faktum om institutionen som helhed i konklusionerne.

Dernæst er det os uklart, om der svares for en tidsperiode (som hos forældrene) eller om der er tale om aktuelle mobbesager? og hvilke øvrige faktorer spiller så ind i de angivne svar? Det er vanskeligt for os at acceptere konklusionen om omfanget af mobning, nemlig at 84% af institutionerne angiver, at der foregår mobning på deres institution. Det kan forholde sig sådan, men vi mener ikke, at man kan slutte sådan baseret på de spørgsmål, der er stillet, og den måde der er besvaret på. Vi vil derfor anbefale, at det i konklusionen tydeliggøres, at spørgsmålene er stillet til personlig besvarelse, og hvad det så giver udtryk for. Der er fare for, at konklusionerne drages på baggrund af et ukorrekt grundlag og med manglende nuancer.

Dette gør sig naturligvis kun gældende for de spørgsmål, svar og konklusioner, hvor "jeg tror"-svar bliver taget til indtægt for faktum om institutionens forhold. Særdeleshed under mobbeomfang og vidensbehov men ligeledes under handlepligter.

Vi ønsker at understrege, at mobning naturligvis er alvorligt og skal bekæmpes, og derfor mener vi, at emnet er for vigtigt til, at det videre arbejde delvist risikerer at blive baseret på konklusioner, hvor der måske kan stilles spørgsmålstejn ved sagligheden.

Vores syn på Konklusionerne – Punkt for Punkt.

Vedr. Pkt. 1.4.1 Mobbeomfang og Vidensbehov

"Mobning vurderes at være forholdsvist udbredt, men i mindre omfang end de fleste steder."

Det overrasker os, at der er så stort et antal skoler, der tror, at der foregår mobning på deres skoler. Det kunne være interessant at grave et spadestik dybere end denne undersøgelsen har gjort – måske det er muligt med den indhentede data - og kigge ind i, hvilke elementer der gør sig gældende på de skoler, der i særdeleshed oplever mobning. Er der noget strukturelt, noget organisatorisk, noget man på anden måde end via undervisningsmiljølovgivning og antimobbestrategi kan ændre på for at komme mobningen til livs.

De 84 % har vi svært ved at kommentere på, da der fremstår en manglende sammenhæng mellem den konklusion og det der spørges om i undersøgelsen. At sætte et "tror" ind i konklusionen, vil gøre udsagnet noget svagere, om end mere korrekt.

"84 % af uddannelsesinstitutionerne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de tror der foregår mobning på deres institutioner"

Derudover undrer vi os over, hvad der menes med "men i mindre omfang end de fleste steder"

"Forældre, der oplever, at skolen er bekendt med mobning og oplever, at skolen ikke gør noget ved mobning, er mest utilfredse med skolens håndtering."

Det giver omtrent sig selv, at der er størst utilfredshed med de skoler der ikke gør noget, selvom de er bekendt med, at der finder mobning sted.

"Godt en tredjedel af institutionerne vurderer, at de mangler viden om mobning."

Her er det vigtigt at holde fast i, at det er enkeltpersoner, der har besvaret spørgsmålene og derfor er svarene ikke nødvendigvis udtryk for, at institutionerne mangler viden om mobning. Personen, der har svaret på spørgeskemaet, er *"den medarbejder på skolen, som har ansvar for eller kendskab til skolens arbejde med antimobbestrategi, elevtrivsel mv."* Derfra kan man næppe entydigt konstatere at institutionen som helhed mangler viden om mobning. Det må selvsagt ikke tage noget fra vigtigheden af arbejdet, men udsagnet er meget bombastisk ift. Måden, hvorpå data er samlet ind i vores øjne. Vi bakker op om at gøre viden tilgængelig og understøtte de der måtte have behov for at opsøge yderligere viden om mobning. Hellere mere end mindre. Men igen – svarmulighederne er formuleret med "jeg"-svar. Eksempelvis *"Jeg mangler mere viden om, hvordan man kan forebygge mobning"* eller *"jeg har nok viden om mobning til mit daglige arbejde på skolen"* – der bliver ikke svaret på om institutionen har nok viden, eller om der i de processer der er tilrettelagt i antimobbestrategien bliver inddraget kompetence ressourcer og måske andre og flere end den der har *"kendskab til skolens arbejde med antimobbestrategi, elevtrivsel m.v."*. Det må ikke tages noget fra vigtigheden af emnet, men konklusionerne synes at være blæst en kende op i forhold til det, rapportens data kan bruges til at konkludere.

Vedr. Pkt.1.4.2 Antimobbestrategier

"Der har været fokus på udarbejdelsen af antimobbestrategier"

Det er vores vurdering, at det er naturligt, eftersom det er det mest håndgribelige og det er det der har været "snakket om". Derudover er det det, der er lettest at konstatere, hvorvidt det er til stede eller ej. Vi kan dog undre os over, at det fremgår, at det er kommunerne og folkeskolerne, der har haft fokus på dette. Betyder det, at de frie og private grundskoler står i modsætning til dette?

Det konstateres at 92 % af uddannelsesinstitutionerne har en antimobbestrategi. Herefter er det oplyst at *"Blandt folkeskoler, gymnasier og erhvervskoler er andelen forholdsvis høj (96 pct. eller derover) sammenlignet med efterskoler (87 pct.) og specialskoler (79 pct.)"* hvad med de frie og private grundskoler? Hvor er de i denne sammenligning? Læser man ind i rapporten angives at "grundskoler" og ikke "folkeskoler" ved de 96% (s. 28)? Der synes at være nogen begrebsforvirring i konklusionen, som bør rettes. Det er fint at se sektoren under et, hvis det understøtter formålet, men der må nødvendigvis være en sammenhæng i begrebsanvendelsen ellers begrænses det, der kan udledes af rapporten.

If. forældre kendskab, er det vel meget naturligt, at alle forældre ikke nødvendigvis har kendskab til, eller kan huske, enkeltelementer fra skolen, som man ikke har haft behov for at undersøge eller følge op på. Dermed ikke sagt, at skolen ikke har en opgave med at italesætte dette og sikre, at der er til stede som foreskrevet. Hvad er ambitionen?

Vedr. Pkt.1.4.3 Handlepligter

"Kendskabet til krav om at udarbejde handlingsplaner er størst blandt folkeskoler – lavest blandt forældre"

Det er dog vigtigt her at understrege at kendskab, ikke er det samme som "bekendt med", at der er et lovkravet om udarbejdelse af handlingsplaner. Det er derimod en sondring mellem om den person, der har besvaret spørgeskemaet personligt "har hørt om lovkravet, og har et indgående kendskab til elementerne i lovgivningen" eller om denne "har hørt om lovkravet, men har ikke et indgående kendskab til det". Svaret er altså en egenvurdering af, om man har indgående kendskab eller ej. Det kan ikke umiddelbart oversættes til, at kendskabet er størst blandt folkeskoler – men derimod måske, at kendskabet er størst blandt de personer, der har svaret på spørgsmålene, som er tilknyttet folkeskoler. Det er knap så godt sælgende men mere præcist.

"En stor del af de forældre, der har oplevet mobning på deres barns folkeskole, oplevede, at skolen ikke lavede den påkrævede handlingsplan. Grundskoler inddrager oftere forældre i udarbejdelsen af handlingsplanen end andre uddannelsesinstitutioner"

Og

"Uddannelsesinstitutionen skal konstatere, at der er tale om problemer med mobning for at handlepligterne træder i kraft. Det kan føre til konfliktoptrapning"

Vi har ingen umiddelbare bemærkninger til de konklusioner der fremgår under de to fremhævede sætninger.

Vedr. Pkt. 1.4.4 Første Instans, Lokal klagebehandling

"Lokal sagsbehandling kan være præget af manglende systematik i forhold til traditionelle forvaltningsretlige principper"

De frie grundskoler er som udgangspunkt ikke underlagt forvaltningsloven, på nær på enkeltområder, hvor det er positivt specificeret, at man er omfattet. Der er derfor ikke nødvendigvis en naturlig procedure omkring notater, journalisering og afgørelser efter forvaltningsloven. Det ændrer ikke på, at der er en pligt knyttet op på disse sager, som kræver god forvaltningsskik. Det er blot for at pointere, at information og vejledning kan være nødvendig i større omfang til de institutioner, der ikke har en forvaltningschef eller en skoleforvaltning, der kan understøtte dem.

"Kommunal uddelegering af kompetence til klageafgørelse hos skolelederne giver ifølge klagerne udfordringer med inhabilitet"

Vi ønsker at gøre opmærksom på, at der på de frie grundskoler er en valgt bestyrelse bestående af forældre m.v., der organisatorisk står over skolelederen. Dette skal derfor tænkes ind, hvis man påtænker at tilpasse regelsættet. En klage i første instans vil ikke kunne trækkes ud af de frie og private grundskoler.

Vedr. Pkt. 1.4.5 Anden instans, Klagebehandling ved den nationale klageinstans mod mobning

"Brugen af instansen er støt stigende"

"sagerne handler overvejende om, hvorvidt institutionslederen skulle konstatere mobning eller lignende"

"Der er begrænset kendskab til NKMM blandt forældre – og nogle institutionstyper"

"Sagsbehandlingens kvalitet og behandlingstid udfordres af manglende skriftlighedskultur på institutionerne"

"Forældre oplever, at klageadgangen er vigtig, fordi den sætter fokus på problematikken og afgør retslige spørgsmål"

"Forældre har ofte for store forventninger til, hvad en afgørelse og et påbud kan løse i praksis"

"Instansens afgørelser bidrager til, at forvaltning og leder i højere grad efterlever lovbestemmelsernes procedurer"

Vi har ingen bemærkninger til konklusionerne vedr. anden instans NKMM.

Vedr. Pkt. 1.4.6 Ungdomsuddannelser

"Mobning vurderes at finde sted på de fleste ungdomsuddannelser, men i begrænset omfang"

"kendskabet til lovbestemmelserne er mindre på gymnasier/HF og erhvervsskoler end på folkeskoler"

"Mobbeforståelsen varierer på tværs af gymnasie, erhvervsskoleområdet og grundskoleområdet"

"Elever på ungdomsuddannelser bruger sjældent klageadgangen – de kender ikke til den og oplever udfordringer ved den nuværende klageadgang, når de oplyses herom"

Vedr. Pkt. 1.4.7 Mediering

"Parterne takker ja til medieringstilbuddet hver anden gang det tilbydes"

"Mediering anses af parterne som et relevant redskab til at forene parter i mobbesager"

"Medieringens virkninger afhænger af, hvornår i forløbet det ligger"

"Den aktuelle mediering kan have en afklarende virkning"

Vi har ingen bemærkninger til konklusionerne vedr. mediering.

Vedr. Pkt. 1.4.8 Tilsyn

"Næsten halvdelen af institutionerne er bekendte med DCUMs forpligtelse til at føre tilsyn"

Vi har ingen bemærkninger til konklusionerne vedr. tilsyn

Vedr. Pkt. 1.4.9. To Nøgleperspektiver

"Konfliktdynamik mellem skole og hjem"

"spændinger imellem en pragmatisk forældrerelation og en klagerelation"

Vi er ganske enige i det, der kommer frem i disse perspektiveringer. Der er mange hensyn, der skal tages, og der er ikke entydigt gode løsninger på dem alle. Det er fint præsenteret i perspektiverne her.

Vores syn på indholdet i "Perspektivering til Evaluering af antimobbebestemmelser og Dennationale klageinstans mod Mobning"

2.1. Handlepligterne:

2.1.1 Bredere og Skarpere implementering af Mobbesynt

Vi er enige i perspektivering og mener, at der her er et stort potentiale, som kan indfries ift. at skabe en nødvendig fælles forståelse, eller i det mindste skabe en større sikkerhed omkring korrekt beslutningstagning for skolen.

2.1.2. Skarpere forventninger til hvordan undersøgelsesfasen foregår

I perspektivering fremgår "forvaltningsfokus" som et punkt for at sikre indarbejdelse af en systematik i undersøgelsesarbejdet. Hvordan tænkes dette overført til den frie grundskoleverden, hvor der ikke er en forvaltning til at bistå med denne form for arbejde?

2.1.3. Inddragelse af andre parter i spørgsmålet om aktivering

Her er der ligeledes et skarpt kommunalt fokus. Det er nødvendigt, at der tages højde for de skoler, der ikke er knyttet op på en kommunal skoleforvaltning og som ikke har sagsbehandlere og jurister, de kan trække på.

En udvidelse af forældrenes ret til at aktivere en handling kan være positivt men der kan også være manglende fælles forståelse af en given situation og dens omstændigheder. I stedet for øgede forpligtelser bør fokus være på en fælles forståelse. Dette bør mindske konflikterne og styrke løsningen af det, det handler om – mobning (m.v.). Der bør også være bevågenhed omkring, hvor ressourcetunge handlinger forældre skal/kan pålægge skolen på egen hånd.

2.2. Den lokale klageafgørelse:

2.2.1. Udbredelse af kendskabet til klagemuligheden

Vi vil hellere sætte fokus på en styrkelse af samarbejdet mellem skole og hjem, end på udbredelsen af kendskabet til klagemuligheder. Muligheden skal naturligvis være let tilgængelig, så den kan bidrage til at løfte det formål, som klagemuligheden er sat i verden for at bidrage med.

2.2.2. Styrkelse af samarbejdet mellem skole og hjem

Vi er meget enige i, at fokus bør være på at forebygge udviklingen af sager gennem et stærkt skole-hjem samarbejde. Denne del er også særlig interessant ift. hvilken indflydelse skolestørrelser og andre faktorer har på det psykiske undervisningsmiljø.

2.2.3. Opblødning af spændingsforhold

Der nævnes en mulighed for at tage uddannelsesinstitutionen ud af første instans – hvordan tænkes dette muligt for de frie grundskoler?

2.2.4. Opgør med mundtlighedskulturen

Det ligger ikke i kulturen på skolerne, og derfor vil det være svært at implementere – særligt når der ikke kan trækkes på et embedsværk, som eksempelvis gør sig gældende i folkeskolerne. Igen er det vigtigt at tydeliggøre, at på de frie grundskoler er man ikke omfattet af samme rammer for notatpligt og journalisering som i kommunale institutioner. Der er derfor heller ikke dedikerede journaliseringssystemer til rådighed. En positiv måde at gribe det an på er måske at tydeliggøre den pædagogiske relevans af dokumentationen. Ellers ingen bemærkninger.

2.3. Klageafgørelser ved den nationale klageinstans mod mobning

2.3.1 Reducering af "omkostingerne" forbundet med en klageinstans

Vi mener naturligvis ikke det kommer nogen til gavn at gøre det til langstrakte skole mod forældre/barn-sager. Kan man derimod arbejde mod at

sikre en fælles forståelse tidligt i processen og hvis ikke andet, blot blive enige om at man er uenige, og at man ikke nødvendigvis bliver mere enige af at køre en sag til anden instans. Medieringsmuligheden synes at løfte en del af dette.

Tidsperspektivet er selvfølgelig altid interessant. Jo længere der går, desto mindre relevans har en evt. afgørelse i anden instans på en konkret oplevet/ikke-konstateret mobning.

2.3.2. Synliggørelse af den Nationale Klageinstans mod Mobning

Der er ingen skoler, der ikke har interesse i at løfte og afhjælpe en situation, hvor der er udfordringer med det psykiske undervisningsmiljø. Er det undersøgt hvilke elementer, der spiller ind i skolens vurdering i de sager, hvor skolerne ikke har fået medhold i anden instans? Økonomiske sanktioner er et klassisk træk for at få afløb for frustration, men det hjælper hverken på relationen eller på, at skolen bliver klogere på, hvad de i en anden lignende situation bør gøre anderledes. Vi mener derfor, hvis ikke skolen har udvist tilstrækkelig forståelse for loven og dens formål, at der skal være fokus på uddannelse og opkvalificering af den pågældende skole. Formålet er vel til stadighed at forebygge og undgå situationer med dårligt psykisk undervisningsmiljø – ikke at straffe skolerne for uvidenhed.

2.4. Ungdomsuddannelsernes ikke-brug af klageadgangen

Udbredelse af mobbefænomenet

Adgang til struktureret vejledning

Vi har ingen bemærkninger.

2.5. Medieringstilbud ved STUK

Hvad kan forskellige medieringer:

Det er en kompleks størrelse og skal ske mellem fagpersoner (skolen) og forældre, som har en personlig interesse i sagen. Præmisen er derfor ikke ens, og medieringen risikerer at lide under dette, hvis der ikke er en tydelig forventningsafstemning. Vi har ingen bemærkninger til perspektiveringerne derudover.

Med venlig hilsen
på foreningens vegne

Peter Bendix Pedersen
Formand

Søren Stein Brinck
Sekretariatsleder

3. september 2020

RONA

Børne- og Undervisningsministeriet

Dansk Industri
Confederation of Danish Industry

Sendt på mail til:

Henrik.Lindegaard@uvm.dk

**Høringssvar fra DI til lovovervågning af lov om elevers undervisningsmiljø
(antimobbestrategi, handlingsplan m.v.)**

DI takker for muligheden for at komme med bemærkninger til Epinions evaluering og perspektivering til brug for ministeriets udarbejdelse af lovovervågningsredegørelsen.

DI har ikke nogen kommentarer til det tilsendte materiale.

Med venlig hilsen

Ron Amir
Chefkonsulent

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Den 7. september 2020

Vedrørende sagsnr.: 20/09638

Høringssvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier (DEG) takker for invitationen til at afgive høringssvar vedr. konklusionerne i Epinions evaluering (*Evaluering af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning* (Epinion 2020)) og perspektivering (*Perspektivering til Evaluering af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning* (Epinion 2020)).

Af rapporterne fremgår det, at de unge på ungdomsuddannelserne i ringe grad gør brug af klageadgangen. Men mobning vurderes ifølge rapporterne at finde sted på de fleste ungdomsuddannelser – dog i begrænset omfang. Den manglende anvendelse af klageadgangen begrundes med, at de unge ikke ved, hvornår der er tale om mobning og/eller ikke kan overkomme at bringe en sag om mobning videre til en klageinstans på egen hånd. På folkeskoleområdet er der en mere naturlig involvering af forældrene, mens de unge på ungdomsuddannelserne ikke nødvendigvis involverer deres forældre.

DEG mener, at det er vigtigt at sætte fokus på mobning og ser et behov for mere oplysning og viden om mobning og klageinstansen. DEG ser gerne, at skolerne får mulighed for mere inspiration og rådgivning samt mulighed for en stærkere dialog med DCUM, som dermed kan rådgive den enkelte skole i forhold til mobning og undervisningsmiljø. Dette kunne med fordel suppleres med en rådgivningsmulighed rettet direkte mod de unge på ungdomsuddannelserne.

I den nuværende situation har klagemuligheden været svær at implementere i praksis. DEG anbefaler, at man på ungdomsuddannelsesområdet lægger sig op ad Arbejdstilsynets vejledning om mobning både hvad angår begreber og definitioner.

På vegne af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.

Ida Rode Hansen
Rådgivningskonsulent

Vibevej 31, 2400 København NV
27. september 2020

Høringssvar fra Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, DGS & Landssammenslutningen af Handelsskoleelever, LH vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen.

Nedenfor findes DGS' og LH's kommentarer til Epinions Perspektivering efterfulgt af vores øvrige forslag.

DGS' og LH's kommentarer til Epinions Perspektivering

2.1.1 Bredere og skarpere implementering af mobbesyn

DGS og LH bakker op om et behov for et styrket mobbesyn. Det er vigtigt, at den krænkede og dennes forældre ikke begrænses af et mobbesyn, som er for snævert og derfor ikke føler, at de kan handle på baggrund af egen oplevelse. Derfor bakker DGS og LH også op om Epinions forslag om, at man - ligesom i Norge - lader den krænkedes perspektiver vægte højest (Figur 2 punkt 3).

2.1.2 Skarpere forventninger til hvordan undersøgelsesfasen foregår

DGS og LH bakker op om Epinions forslag om, undersøgelsens omfang skal skrives direkte ind i lovgivningen (Figur 3 pkt 3). Herved er der klare procedurer for alle og vi undgår at skoler prioriterer en sag for lavt.

2.1.3 Inddragelse af andre parter i spørgsmålet af aktivering

DGS og LH bakker op om Epinions forslag om, at forældre og elever i højere grad skal have ret til at aktivere en række handleplaner ud fra princippet om lav tærskel (Figur 4 punkt 2). DGS mener yderligere, at skolens vurdering af en mobbesag bør vurderes af et udvalg frem for kun institutionslederen og potentielt skoleforvaltningen. Udvalget kunne alternativt bestå af en forældrerepræsentant, skoleleder, et bestyrelsesmedlem, en underviser og en elevrepræsentant for at opnå det bredest mulige perspektiv.

2.2.2 Styrkelse af samarbejdet mellem skole og hjem

DGS og LH bakker op om Epinions forslag til et styrket skole-hjem-samarbejde. Vi pointerer dog, at der ligeledes er behov for et øget fokus på samarbejdet med eleven, da det er deres sag. Epinions forslag går udelukkende på skole-hjem-samarbejdet mellem leder og forældre, men vi mener, at det er vigtigt, at den største stemme i samarbejdet tildeles den krænkede.

2.2.4 Opgør med mundtlighedskulturen

DGS og LH mener, at sager bør dokumenteres og ikke mindst arkiveres i tilfælde af, at en sag blusser op igen. Der bør være et minimumskrav til dokumentationen, sådan at sagens udvikling kan dokumenteres fra start til slut. Når en elev henvender sig i første omgang vil vi få den mest ægte udlægning af den krænkede oplevelse. Derfor er denne beretning vigtig. Hvis en sag strækker sig over længere tid, vil oplevelsen muligvis falme og sagens omfang og skolens reaktion det samme. Sagerne er vigtige ikke blot for de involverede men også for skolens fremtidige arbejde med at forebygge mobbesager. Derfor er dokumentation fra start til slut nødvendigt. Dette taler også ind i Epinions forslag i afsnit 2.3.1, hvor for mange krav om at gentage sin krænkelse kan medføre, at den krænkede utidigt afstår sagen. Dette skal dokumentation være med til at forebygge.

2.4.1 Udbredelse af mobbefænomenet

DGS og LH støtter op om Epinions forslag om, at der bliver forsket i mobbeformer og at der arbejdes for en mere åben debat om mobning på skolerne, hvor krænkede såvel som vidner til krænkede er fuldt bevidste om, hvor de skal henvende sig. Her skal det også tydeliggøres, at elever og forældre kan henvende sig til en hvilken som helst underviser og at vedkommende vil hjælpe dem videre i processen. Dette sætter også krav til, at alle undervisere kender til klagevejledningen.

DGS' øvrige forslag

- 1) *Digital mobning*: DGS og LH mener, at det er vigtigt at tage digital mobning in mente, når mobbefænomener udforskes og specificeres. Mobning digitalt skal tages lige så alvorligt som anden mobning, hvilket skal fremgå tydeligt i klagevejledninger og når elever vejledes og oplyses. Digital mobning foregår både i og udenfor skoletiden, men skolen har altid et ansvar, når mobningen involverer deres elev/elever. Mobning fremsat på sociale medier skal i muligt omfang fjernes straks, og beklagelse formuleret af parterne fremsættes på samme medier til udbedring af sket skade, efter uddannelsesstedet og/eller DCUM's vurdering af omfang og art af mobningen.
- 2) *Inddragelse*: DGS og LH mener, at elever altid skal inddrages i områder, der vedrører dem. Når en skole skal udforme klagevejledning, antimobbestrategi, herunder for digital mobning eller lignende, bør skolen inddrage eleverne i udformningen. Det er elevernes hverdag og trivsel, og de bør derfor inddrages.

- 3) *Gratis psykologhjælp*: DGS og LH mener, at der bør stilles gratis psykologhjælp til rådighed for elever, hvor man gratis kan få en samtale om sin sundhed og trivsel. Tilbuddene skal være let tilgængelige lokalt på skolerne.
- 4) *Værktøjskasse*: Mobning skal tages alvorligt og der skal derfor handles hurtigt. Derfor foreslår vi nedenstående model med en værktøjskasse:

Hvis en elev eller forælder mener, at der er tale om mobning, skal dette noteres af uddannelsesstedet. Elever skal så vidt muligt klage over mobningen skriftligt og forældre skal altid klage skriftligt. Hvis en elev klager mundtligt, er det skolens opgave at dokumentere klagen skriftligt og afstemme denne med eleven.

Senest 10 dage derefter skal uddannelsesstedet enten skriftligt erkende, at der er tale om mobning og fremlægge en handlingsplan - eller skriftligt afvise mobning. Svarer uddannelsesstedet ikke skriftligt eller foreligger der ikke en reel handlingsplan, er der tale om passivitet og dermed de facto afvisning af mobbeklagen. Uddannelsesstedet skal samtidig orientere parterne om rettigheder og klageadgang skriftligt inden 10 dage efter klagemodtagelsen. Parterne skal herudover bistås med bisidder evt. fra elevrådet, hvis ikke forældre kan deltage.

Efter de 10 dage er gået, kan der klages til DCUM, både hvis man er uenig i afgørelsen eller hvis uddannelsesstedet ikke har levet op til ovenstående. DCUM skal derefter behandle klagen inden for 10 dage efter modtagelsen. Enten gives klager medhold og uddannelsesstedet skal inden 5 dage fremlægge en skriftlig handlingsplan, eller klagen afvises, og der sker ikke yderligere.

Sorger uddannelsesstedet ikke for at følge DCUM's afgørelse, skal uddannelsesstedet sanktioneres. Sanktioner kan indbefatte skærpet tilsyn, en forklaring fra bestyrelsen eller lign. Herudover lægger vi op til, at STUK og DCUM samt uddannelsesstedet skal offentliggøre afgørelser om overtrædelse af loven på deres hjemmeside.

Værktøjskassen, som DCUM kan vælge fra i forbindelse med afgørelser, skal indeholde en handlingsplan suppleret af tiltag som f.eks.:

- coaching af den mobbede elev/begge eleverne/den samlede klasse for at komme videre
- konkrete undervisningsforløb i klassen/på årgangen/på skolen, hvor antimobning, gensidig forståelse mm. trænes
- pålæg om at udsende skriftlig orientering af forældre om tiltag for at hindre fremtidig mobning

- pålæg om orientering af alle elever om vejledning og rettigheder i forbindelse med mobning, samt baggrunden herfor
- pålæg om at uddannelsesstedet iværksætter konkrete konsekvenser/opfølgning overfor den der har mobbet

For at parterne og klassen kan komme videre, og for at der ikke sker rygtedannelse, skal klassen, så snart mobning konstateres, orienteres og det skal fremgå, hvilken adfærd der ikke tolereres fremover. Herudover skal det gøres klart, også skriftligt, at gentagelse medfører alvorlige konsekvenser. Mobberen skal gives skriftlig besked om, at gentagelse automatisk medfører en alvorligere sanktion, herunder mulig udsmidning. DCUM's afgørelse skal yderligere meddeles parterne og også til klassen, hvis den mobbede ønsker det.

5) *Uddannelsesstedets ansvar:*

Det er vigtigt, at uddannelsesstedet og ledelsen tager mobning alvorligt. For at sikre at der bliver handlet, fulgt op og forebygget, bør der være krav om, at uddannelsesinstitutionens bestyrelse løbende orienteres om trivlsen og eventuelle igangværende sager samt status på disse.

Ingrid Kjærgaard
Formand
Danske Gymnasieelevers
Sammenslutning

Oliver Asmund Bornemann
Formand
Landssammenslutningen
af Handelsskoleelever

**DANSKE
GYMNASIER**

Ny Vestergade 13, st.
1471 København K

Danskegymnasier.dk
mail@danskegymnasier.dk

+45 3318 8260

Børne- og Undervisningsministeriet
Att. Henrik Lindegaard

S. 1
02. oktober 2020

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Danske Gymnasier
1) +45 3318 8260
mail@danskegymnasier.dk

Danske Gymnasier har den 31. august 2020 modtaget høringsbrev vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø mm.

I høringsbrevet efterspørges eventuelle bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluerende rapport og perspektivering, som vil danne udgangspunktet for en redegørelse om lovovervågningen, som kan tilgå Folketingets Børne- og undervisningsudvalg.

Danske Gymnasier takker for muligheden for at give høringsvar.

Danske gymnasier genkender, og er glade for, at det er konstateret, at stort set alle institutioner blandt folkeskoler, gymnasier og erhvervsskoler har udarbejdet lokale antimobbestrategier. Danske Gymnasier er enige i, at arbejdet med at udfærdige lokale antimobbestrategier har øget kendskabet til området på de enkelte institutioner, og at uddannelsesinstitutioner med brede og medinddragende strategier oplever en større fælles forståelse af begrebet mobning.

Danske gymnasier har herudover ikke yderligere kommentarer til Epinions konklusioner, og støtter at de kan ligge til grund for redegørelsen om lovovervågningen.

Med venlig hilsen

Birgitte Vedersø

Birgitte Vedersø
Formand

S. 2
02. oktober 2020

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen

2. oktober 2020

Bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering

Danske HF & VUC værdsætter at der skabes gode rammer for, at grundskoler og ungdomsuddannelser i højere grad arbejder præventivt med at forebygge og håndtere mobning samt sikre, at elever, der oplever mobning, har mulighed for at klage over skolernes manglende indgriben. Vi støtter op om bestemmelserne om at alle grundskoler og ungdomsuddannelser skal udforme en antimobbestrategi samt en handlingsplan for, hvordan mobning afhjælpes.

Danske HF & VUC anbefaler pba. af konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering, at der skelnes mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne. Denne skelnen er nødvendig for ungdomsuddannelsernes arbejde med at forebygge og håndtere mobning, og for elevernes muligheder for at klage over mangelfuld indgriben. Dette gælder bl.a. i relation til:

- **Definitionen af mobning og mobbelignende tilfælde.** Det konkluderes, at der i analyser og håndtering af en mobbesag er tendens til et individfokuseret mobbesyn. Dette er særligt problematisk når eleven samtidigt ofte ikke involverer sine forældre i forventningen om at det er noget eleven selv skal håndtere. Eleven står dermed ofte helt alene i en mobbesag, og vælger ofte at forsøge at løse mobning med skoleskift (frafald). Dette kan være med til at forklare, at skolerne i mindre omfang får formuleret en handlingsplan.

Danske HF & VUC anbefaler at der arbejdes med en mere fællesskabsorienteret definition af mobning på ungdomsuddannelserne, så ansvar og løsning ikke overlades til enkelte elever. Eleven bør endvidere tilbydes støtte til og vejledning i rettigheder og klagemuligheder.

- **Viden om mobningens omfang og former.** Mobning på ungdomsuddannelserne er mere subtil end i grundskolen, hvilket gør det vanskeligt at vurdere omfanget. Mistrivsel, ensomhed, stress, fravær og frafald kan f.eks. ses som tegn på at der foregår mobning.

Danske HF & VUC anbefaler at der indsamles mere viden om former for mobning, og eksklusionsprocesser, på ungdomsuddannelserne, da dette er helt central for at skolerne kan blive bedre til at forebygge og håndtere mobning. Dette gælder også viden om digital mobning.

Venlig hilsen

Pernille Brøndum,
Formand for Danske HF & VUC

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen

2. oktober 2020

Bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering

Danske HF & VUC værdsætter at der skabes gode rammer for, at grundskoler og ungdomsuddannelser i højere grad arbejder præventivt med at forebygge og håndtere mobning samt sikre, at elever, der oplever mobning, har mulighed for at klage over skolernes manglende indgriben. Vi støtter op om bestemmelserne om at alle grundskoler og ungdomsuddannelser skal udforme en antimobstrategi samt en handlingsplan for, hvordan mobning afhjælpes.

Danske HF & VUC anbefaler pba. af konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering, at der **skelnes mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne**. Denne skelnen er nødvendig for ungdomsuddannelsernes arbejde med at forebygge og håndtere mobning, og for elevernes muligheder for at klage over mangelfuld indgriben. Dette gælder bl.a. i relation til:

- **Definitionen af mobning og mobbelignende tilfælde.** Det konkluderes, at der i analyser og håndtering af en mobbesag er tendens til et **individfokuseret mobbesyn**. Dette er særligt problematisk når eleven samtidigt ofte ikke involverer sine forældre i forventningen om at det er noget eleven selv skal håndtere. Eleven står dermed ofte helt alene i en mobbesag, og vælger ofte at forsøge at løse mobning med skoleskift (frafald). Dette kan være med til at forklare, at skolerne i mindre omfang får formuleret en handlingsplan.

Danske HF & VUC **anbefaler** at der arbejdes med en mere **fællesskabsorienteret definition** af mobning på ungdomsuddannelserne, så ansvar og løsning ikke overlades til enkelte elever. Eleven bør endvidere tilbydes **støtte til og vejledning i rettigheder og klagemuligheder**.

- **Viden om mobningens omfang og former.** Mobning på ungdomsuddannelserne er mere subtil end i grundskolen, hvilket gør det vanskeligt at vurdere omfanget. Mistrivsel, ensomhed, stress, fravær og frafald kan f.eks. ses som tegn på at der foregår mobning.

Danske HF & VUC **anbefaler** at der **indsamlles mere viden om former for mobning**, og eksklusionsprocesser, på ungdomsuddannelserne, da dette er helt central for at skolerne kan blive bedre til at forebygge og håndtere mobning. Dette gælder også viden om digital mobning.

Venlig hilsen

Pernille Brøndum,
Formand for Danske HF & VUC

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.)

I Danske Skoleelever er vi på baggrund af evalueringsrapporten meget bekymrede for den indsats, der skal og bør være mod mobning i vores skolesystem. Mobning er trods en positiv udvikling i de senere år, stadig en kæmpe udfordring som vi ikke kan være bekendte at lade ske. Derfor hviler der et kæmpe ansvar hos lovgivere, ministerium og os interessenter. Det ansvar mener vi i Danske Skoleelever ikke at man lever op til med den nuværende situation, og vi håber derfor, at man på baggrund af denne lovevaluering vil sætte yderligere skub i arbejdet for at sikre mobbeofrene de rette vilkår.

Manglende implementering og kendskab

Vi anerkender, at en ny lov altid vil have en indkøringsfase, hvor der opstår tvivl og uklarheder. Dog finder vi kendskabet til de centrale elementer af loven alarmerende lavt blandt de relevante aktører. Det begrænsede kendskab til NKMM mv., medfører et uforløst potentiale, der skulle have været en tiltrængt hjælpende hånd til mobbeofre og deres pårørende. Danske Skoleelever mener derfor, at det er på tide at der placeres et klart ansvar for implementering og udbredelse af kendskabet til de rettigheder loven fører med sig. Det vil blandt andet kræve flere ressourcer til NKMM, men det mener Danske Skoleelever er nødvendigt for at klageinstansen og de indledende handlepligter vil få den tiltænkte effekt.

Forenkling og præcisering af sagsbehandling

Ud af evalueringsrapporten læser vi også et behov for en klarere forvaltningspraksis og forenklet sagsbehandling af de respektive klager. Det kræver at kravene til de respektive aktører i klagebehandlingen præciseres. Det kræver endvidere en mulighed for kortere sagsbehandlingstider, der kan komme med hurtigere afgørelse til gavn for elev, forældre og den sociale dynamik hvori mobningen foregår. I mere komplicerede sager kræver det naturligvis sommetider en mere dybdegående sagsbehandling, mens der i simple sager kan handles mere ud fra præcedens.

Elevernes ret til klageinstans

En helt central del af kampen mod mobning står for Danske Skoleelever som elevernes ret til en klageinstans, hvis deres sager om mobning ikke tages tilstrækkeligt alvorligt. Vi mener, at det sender et signal, at der trods minimalt kendskab rejses sager både lokalt og i NKMM. Det bør være en helt grundlæggende ret for elever i Danmark, at man kan gå videre i sager, hvor der ikke handles tilstrækkeligt på baggrund af mobningen. På lige fod med hvad voksne ansatte længe har haft ret til.

Derudover mener vi at den nuværende model har spillet fallit. Den er præget af for lange sagsbehandlingstider og en uigennemsigtig proces. Vi mener derfor, at det giver bedre mening at samle alle klagerne hos NKMM. Her vil der oparbejdes en ekspertise og en rutine, der gør at man bedre og mere effektivt kan behandle sagerne. Endvidere ville man med én central klageinstans imødekomme den eksisterende models udfordringer med inhabilitet, da skolelederen i den nuværende model spiller en for aktiv rolle i eftersynet af skolens ageren. Den nuværende model skaber også store lokale forskelle i sagsbehandlingen. Både hvad angår procedure og hvilken medarbejder, der varetager sagsbehandlingen. For at sikre alle en lige og retfærdig proces, mener vi at det fornuftigste må være at lade klager gå direkte til NKMM.

Afklaring af definition og mobbesyn

I dag åbner formuleringen ”mobning eller lignende” op for tvivlsspørgsmål, der kan være skadende for en god dialog mellem skolen og hjemmet. Derfor mener vi i Danske Skoleelever at der skal findes frem til en mere utvetydig formulering, der ikke skaber den samme grobund for tvivl som der er i dag. Et andet sted, hvor vi også ser et behov for fortsat fokus, er med hensyn til hvordan mobningen konkret skal løses. Vi skal væk fra datidens individorienterede mobbesyn, der reducerer mobningen til en social dysfunktion mellem mobber og offer, og i stedet fokusere på et fællesskabsorienteret mobbesyn, der søger at løse mobningen som en negativ social dynamik i grupper af elever. Derfor er det enormt vigtigt, at der også findes de pædagogiske ressourcer til at løfte den opgave.

Eleverne mangler i evalueringen

Slutteligt vil vi gerne rejse en kritik af den manglende involvering af elever i evaluering af loven. Vi anerkender, at der findes praktiske forhindringer, men mener langt fra at dette kan være et tilfredsstillende svar. Elevernes perspektiv er helt centralt for forståelsen af implementeringen og det videre arbejde med loven. Vi mener derfor det er meget kritisabelt, at man i rapporten og evalueringen vælger at snakke om, men ikke med eleverne. Vi har svært ved at forestille os andre lovområder, hvor man i evalueringen udelader at tale med den gruppe, der direkte berøres af lovgivningen. Det er eleverne denne lov skal tilgodeses, og de skal og bør derfor naturligvis høres som et led i kvalitetssikringen.

Med venlig hilsen

Esther Vyff Balslev

Formand, Danske Skoleelever

HØRINGSSVAR FRA DANSKE STUDERENDES FÆLLESRÅD OM VIDEREFØRELSE AF ANTIMOBBESTRATEGI M.V.

Danske Studerendes Fællesråd (DSF) takker for at blive hørt over udkast vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

DSF har ingen kommentarer til lovforslaget.

På vegne af DSF

Søren Fauerskov Hansen

Levevilkårspolitisk næstformand.

Henrik Lindegaard

Fra: STUDADM Uddannelsesjuridisk Service <ujs@au.dk>
Sendt: 9. september 2020 15:31
Til: Henrik Lindegaard
Emne: Høringsvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.)

Vedhæftede filer: Høringsbrev.PDF; Høringsliste.PDF; Evaluering af antimobbepbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.PDF; Perspektivering til Evaluering af antimobbepbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.PDF

AppServerName: esdh-uvn-stil
DocumentID: 20/16461-11
DocumentIsArchived: -1

Til Børne- og Undervisningsministeriet

Aarhus Universitet takker for høringsmuligheden vedrørende lovovervågningen af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø m.m. Høringen giver ikke anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Christin Jensen
Teamkoordinator, Uddannelsesjura

Uddannelsesstrategisk Sekretariat
AU Uddannelse
Aarhus Universitet
Fredrik Nielsens Vej 5, Bygning 1445, Lokale 433
8000 Aarhus C

Mobil: 93521637
E-mail: chje@au.dk
<http://person.au.dk/chje@au.dk>

Henrik Lindegaard

Fra: Mette Hjort Madsen <mhm@efterskolerne.dk>
Sendt: 2. oktober 2020 13:26
Til: Henrik Lindegaard
Cc: Kirsten B Andersen; Hanne Lautrup
Emne: Hørings svar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi) m.v.

AppServerName: esdh-uvm-stil
DocumentID: 20/16461-35
DocumentIsArchived: -1

Til Børne- og undervisningsministeriet

Efterskolerne takker for muligheden for at komme med eventuelle bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering af antimobbestemmelserne og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Vi er imponeret over Epinions grundige evaluering af antimobbestemmelserne og Den Nationale Klageinstans mod Mobning. Vi oplevede desuden skypemødet den 25. september med Q&A om evalueringen som både effektivt og udbytterigt.

Efterskolerne har generelt stor glæde af materialet på DCUM's hjemmeside med vejledning om udarbejdelse af en antimobbestrategi, herunder en strategi mod digital mobning, handlingsplaner og klageforløb og ikke mindst den meget nuancerede gennemgang af mobning ud fra det nye fællesskabsorienterede mobbesyn.

Efterskolerne har næsten ingen klagesager om mobning, der ender hos DNKM. Men vi kan af evalueringen konstatere, at der fortsat er efterskoler, der ikke kender til lovkravet om en antimobbestrategi, klageforløb og klageadgang til DCUM. Ligeledes anfører 1/3 af de efterskoler, der har deltaget i evalueringen, at de mangler viden om forebyggelse af mobning. Vi vil fortsat følge op på det manglende kendskab til lovkrav i foreningen, men i forhold til den manglende viden om mobning, afspejler det efter vores vurdering et behov for mere opsøgende oplysning på området.

Vi mener ikke, at vejen frem er en skærpende af lovgivningen eller en indførelse af forvaltningsretlige dokumentationskrav overfor de frie skoler. Som led i arbejdet med øget kendskab til FN's Børnekonventions krav om inddragelse af elever, har vi blandt de frie skoler gode erfaringer med samarbejde mellem organisationer og ministeriet om udarbejdelse af en fælles vejledning til skoler, forældre og elever.

Efterskolerne kan derfor tilslutte sig anbefalingen om en styrket formidling af lovgivningskravet, formidling af det fællesskabsorienterede mobbesyn, kendskabet til DCUM's hjemmeside samt forslaget om, at DCUM får mulighed for at komme ud på skolerne og vejlede. Ligeledes vil vi foreslå, at der udarbejdes en pjece, der kan formidles til skolerne.

Efterskolerne har ingen yderligere kommentarer til evalueringen og konklusionerne i Epinions perspektivering.

Venlig hilsen

Mette Hjort Madsen
Vicedirektør

+45 33 17 97 61
mhm@efterskolerne.dk

efterskolerne

Farvergade 27 H, 2 1463 København K

Henrik Lindegaard

Fra: Betina Høireby Johnsen <BHO@fho.dk>
Sendt: 2. oktober 2020 11:45
Til: Henrik Lindegaard
Emne: Antimobbestrategi - FH

AppServerName: esdh-uvn-stil
DocumentID: 20/16461-29
DocumentIsArchived: -1

FH har ingen bemærkninger til høringen.

Med venlig hilsen

Betina Høireby Johnsen
Sekretær, Politik og Analyse
Direkte: 3524 6136 / Mail: BHO@fho.dk
Fagbevægelsens Hovedorganisation / www.fho.dk

For yderligere oplysninger om Fagbevægelsens Hovedorganisation, se www.fho.dk

**Den Nationale Klageinstans mod Mobning skal gøres permanent,
og der skal være konkrete konsekvenser for uddannelserne, hvis lovgivningen
eller afgørelser ikke følges.**

(Det bør ikke være eleverne som bærer konsekvenserne)

Undervisningsministeriet har anmodet om bemærkninger til konklusionerne i evalueringen til brug for den videre lovovervågningsredegørelse.

FFFP (Foreningen for forældre til elever i Fri- og Privatskoler) fremhæver i dette høringssvar, at:

- Den Nationale Klageinstans mod Mobning bør fortsætte efter den 31. juli 2022. Klage over mobning fra børn og unge skal give direkte mulighed for at aktivere handlingsplan samt klageadgang, således at elevernes retssikkerhed, trivsel og undervisningsmiljø sikres bedst muligt.
- Eleven og en af eleven valgt bisidder skal, når mobning opleves, deltage i udformningen af handlingsplanen, og orienteres om evt. sanktioner iht. uddannelsesstedets antimobbestrategi, som skal afhjælpe mobningen jf. FN's Børnekonvention. Pga. det manglende kendskab til regler og rettigheder, bør der stilles en bisidderordning til rådighed i akutte og alvorlige tilfælde, idet forældrenes fokus er på elevens velbefindende, hvorfor der kan være behov for rådgivning.
- Fra uddannelsesstedet bliver bekendt med at eleven oplever mobning, skal der inden 10 dage laves en handlingsplan. Eleven skal orienteres om rettigheder, og klagemuligheder, da eleven som mobbes både pga. alder, situationen og magtforholdet i klagesagsforløbet skal tilsikres bedst mulige handlemuligheder.

Uddannelsesstedet skal automatisk orientere Den Nationale Klageinstans mod Mobning om klagemodtagelsen, og hvilken afgørelse (handlingsplan, mægling, tiltag mm.), uddannelsesstedet træffer i klagesagen. Hvis der er utilfredshed med uddannelsesstedets afgørelse skal Den Nationale Klageinstans mod Mobning inden 10 dage træffe en afgørelse for at sikre elevens trivsel og optimere muligheden for at fortsætte sin uddannelse samme sted.

- Der skal stilles konkrete krav til indholdet af handlingsplaner, og disse evne til reelt og effektivt at skabe trivsel, og et trygt læringsmiljø for eleven, som oplever sig mobbet. Den Nationale Klageinstans mod Mobning bør kunne pålægge uddannelsesstedet en sådan plan, hvis uddannelsesstedet ikke selv inden for fristen kan etablere en sådan. Elevernes rettigheder beskyttes ikke, hvis ikke der er klare konsekvenser, når et uddannelsessted ikke følger lovgivningen, ikke beskytter eleverne mod mobning og ikke sørger for den for god læring nødvendige trivsel. En klage kan ikke afvises alene fordi uddannelsesstedet ikke besvarer klagen, men må færdigbehandles af Den Nationale Klageinstans mod Mobning på foreliggende grundlag.
- Det bør fremover ikke være et krav, at eleven fortsat går på uddannelsesstedet, idet nogle mobbesituationer og lange sagsbehandlingstid mm. betyder, at skift af uddannelsessted for at beskytte eleven kan være nødvendiggjort pga. manglende relevante tiltag.

FFFP ønsker konkret at henvise til en sag, hvor en gymnasieelev er blevet krænket og mobbet – uden at det nuværende system har handlet som lovgivningen tilpligter. (Synopsis vedhæftes – dokumentation er modtaget hos FFFP)

FFFP har følgende supplerende bemærkninger til evalueringen af Den Nationale Klageinstans mod Mobning :

Konsekvenser nødvendige

FFFP opfordrer til, at lovgivningen revideres, således at det får tydelige konsekvenser, hvis uddannelsesstedet vælger at være passiv eller handle i utilstrækkeligt omfang til skade for

elevens trivsel og retssikkerhed. Som det er nu, kan eleven få ret i en klage, men både reelt være tvunget til at skifte uddannelsessted og uden at uddannelsesstedet i praksis ændres adfærd samtidig med at den eller de der udøver mobning slipper uden konsekvenser. Dette resultat må opfattes som være kontraproduktivt ifht. lovgivningens hensigter.

Ud fra FFFP's medlemmers oplevelser med mobning, opfattes det som med f.eks. sexchikane, af dem der mobber og dem der ikke selv berøres af mobningen ofte mobning, som enten ikke eksisterende, ikke så relevant/alvorligt eller udtryk for nærtagenhed og manglende humor hos den der udsættes herfor. Resultatet er en oplevelse af ikke at blive taget alvorligt, ikke at have betydning og ikke at have samme ret som andre til respekt. Ved at dem der skal handle og sige fra ikke reagerer og støtter op, forværres konsekvenserne af mobning. Ikke kun for den direkte ramte, men også for alle tilskuerne" hvis læring bliver, at mobning er noget man slipper afsted med og at nogle personer er mindre værdifulde end andre. Disse personer må man derfor behandle ringere. En sådan kultur er umulig at slippe af med hvis ledelsen, dem der kan og burde sig fra, vælger at være passive. Passivitet betyder at mobningen fortsætter, og passivitet er medvirken og medansvar.

Inspiration fra Sverige og Norge

FFFP mener, at der skal hentes erfaringer og inspiration i Norges og Sveriges lovgivning på området, hvor elevernes rettigheder fremgår meget tydeligt og stiller krav til uddannelsesstedets handlepligt.

Udsmidning krænker klageadgang

FFFP ønsker at påpege, at lovgivningen fremadrettet især bør være skærpet opmærksom på, at elever i Fri- og Privatskoler pga. muligheden for udsmidning med øjebliksvarelse yderligere udsætter disse elevers retssikkerhed og mulige trivsel samt klageadgang for større risiko. FFFP er bekendt med flere konkrete tilfælde, hvor elever i de Fri- og Privatskoler har modtaget besked om, at klageindgivelse ville medføre udsmidning.

Sanktioner

FFFP har følgende forslag til sanktioner, der kan udstedes over for uddannelsessteder, uagtet om den mobbede elev har forladt uddannelsesstedet, fordi uddannelsesstedet ikke følger lovgivningen eller afgørelser fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning:

- Økonomiske sanktioner overfor uddannelsesstedet
- Erstatning tilkendes til den mobbede elev fra uddannelsesstedet eller kommunen
- Pålæg om at uddannelsesstedets antimobbepolitik skal fremgå af hjemmesidens forside med link til klageadgang samt evt. afgørelser

- Advarsel til uddannelsesstedets ledelse – og i gentagelsestilfælde med indsættelse for en periode på min. 1 år af professionel repræsentant med faglig ekspertise på området
- Uddannelsesstedet pålægges undervisning om mobbeproblematikker af relevante klassetrin
- Uddannelsesstedet pålægges at orientere forældrekredsen om afgørelse

Yderligere mener FFFP, at afgørelser fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning skal fremgår af Undervisningsministeriets hjemmeside, således at forældre kan få adgang til disse informationer samlet.

Informationskampagne

FFFP oplever at informationen til forældre og elever på Fri- og Privatskoler om mobning, rettigheder og Den Nationale Klageinstans mod Mobning ikke er tilstrækkelig for at sikre eleverne, og derfor bør der snarest mulig iværksættes tiltag specifikt mod disse skoler fremover. Det fremgår af evalueringen, at kendskabsgraden på Fri- og Privatskoler ligger lavest. Tiltag bør følges op af Undervisningsministeriet eller Den Nationale Klageinstans mod Mobning for at konstatere om udbredelsen reelt er tilstrækkelig for at sikre elevernes rettigheder og klageadgang i praksis.

Mæglingstilbud

FFFP oplever at mægling alene tjener et formål, hvis den der oplever sig mobbet, som den svage part i situationen, bistås med at der skabes trygge rammer og sikkerhed for, at der er en rimelig ligeværdighed mellem parterne. F.eks. bør mægling næppe overvejes, hvis selvindsigt ikke er tilstede i et vist omfang.

Med venlig hilsen
Foreningen for forældre til elever i Fri- og Privatskoler

Elisa Rosenbohm, fmd
www.FFFP.dk

(SYNOPSIS FRA GYMNASIEELEV)

Navn og dokumentation for det anførte er modtaget hos FFFP

Det har været svært at gå i skole helt tilbage fra grundskolen. Ikke fordi jeg ikke gjorde alt for at følge med eller forstå undervisningen, når det var svært at læse og skrive hurtigt nok, men fordi lærerne hævdede at det ikke var nødvendigt at teste mig for ordblindhed men i stedet for kaldte mig dum eller uvillig. De andre elever måtte offentligt mobbe mig i undervisningen, bl.a. fordi jeg skal bruge lidt ekstra tid, uden lærerens indgriben. Hvis jeg græd eller fik det dårligt, blev der ikke handlet, ingen reagerede (selv i en time med 1 lærer til 6 elever). Når jeg forsøgte at sige fra, at få hjælp, blev jeg og forælder mødt med uvilje, irritation, manglende forståelse. Lærerne hev mig ofte til side og forklarede, at det var mig der med mine krav var den besværlig og en dårlig kammerat, som ødelagde situationen for elever og lærerne. Jeg skulle holde mund for det var altid min fejl.

Da privatskolen så af fagpersoner blev konfronteret med at "noget" ikke stemte, var jeg pludselig mere klog end tidligere fortalt på forældresamtalerne, og havde derfor heller ikke brug for støtte men burde alligevel overveje andet skoletilbud. Hvis der blev stillet krav om ressourcer til støtte burde jeg finde en skole, hvor jeg og mine (kunne jeg forstå urimelige) krav kunne stilles tilfreds.

Jeg skiftede til en folkeskole. Alle de andre elever fik af skolen besked på, at det var fordi jeg ikke kunne lide dem, og ingen talte med mig.

På folkeskolen kunne der grundet flere lærerudskiftninger ikke ske testning af ordblindhed - læreren skulle lige kende mig først, og vi valgte efter 1 år selv at betale privat, så jeg til 9 kl kunne få den nødvendige støtte. Desværre måtte jeg igen kæmpe for at få ekstra tid og adgang hjælpemidler, som jeg skulle have som ordblind - "hvorforskal du have hjælpemidler

og ekstra tid til færdighedsregning, jeg troede du var klogere, og kunne løse opgave uden” sagde matematiklæreren. Da det blev påtalt, og de ordblinde elever pga. klagen måtte tage testen om, ignorerede han mig derefter resten af året, hvis jeg rakte hånden op.

Trods alt dette blev jeg efter at have kæmpet hårdt efter 9 klasse erklæret egnet til gymnasiet. Jeg glædede mig meget til en frisk start.

Gymnasiet fik før sommerferien besked og modtog tilsagn om SPS-støtte til min ordblindhed. Alligevel ønskede gymnasiet igen at teste mig da skoleåret begyndte. Jeg måtte vise Undervisningsministeriets tilsagnsbrev for ikke at blive gentestet (som mange af de andre elever). Hjælpemidler blev udleveret uden instruktion, og derefter skete der intet. Lærerne vidste ikke, at jeg var ordblind. Jeg fik ikke ekstra tid i timerne, tid til finde hjælpemidler frem eller skriftligt materiale så jeg kunne forberede mig på fx gruppeopgaver o.lign. Det var hårdt og jeg kæmpede derfor fortsat det bedste jeg kunne.

Efter det første semester var jeg så presset af lektier og udfordringer i timerne pga. den manglende ekstra tid og skriftlige materiale til min forberedelse via computeren, at jeg fik det tiltagene dårligt. Det var svært altid at skulle forklare sig, og at kæmpe uden støtte. Egen læge henviste mig i slutningen af 1g for mistanke om ADD/ADHD. Hospitalet diagnosticerede mig kort efter, men bemærkede at den manglende støtte på gymnasiet yderligere gav mig stress og psykiske gener. Derfor fik gymnasiet et brev med direkte opfordring omkring Påske til straks at sætte den retmæssige støtte i gang, som burde være startet langt tidligere. Jeg skulle til eksamen og ville gerne klare det godt, men gymnasiet reagerede i stedet for med, at jeg burde forlade gymnasiet, og finde mig en anden ungdomsuddannelse. Da jeg ikke ønskede det, var holdningen, at jeg først efter sommerferien i 2g kunne søge og forvente støtte i gymnasiergi. Jeg forsøgte at uddele informationsmateriale fra ordblinde- og ADHD-foreningerne. De fleste lærere lod materialet ligge uden at ville læse det, fordi ledelsen ikke havde informeret dem om mit krav på støtte i undervisningen.

Selv om gymnasiet nu fik støtte både for min ordblindhed og ADHD, skete der ikke rigtig noget reelt. I praksis skete der ingen ændring. Jeg måtte konstant bede om materiale på skift, bede om ekstra tid til at læse, tid til at bruge relevante hjælpemidler osv. Alle mine klassekammerater fortalte jeg åbent om mine udfordringer, så de ikke ved gruppearbejde ville blive overrasket eller utilfreds med mine kampe i undervisningssituationerne. Jeg håbede, at de fleste i klassen (forhåbentlig) ville kunne forstå, at ordblindhed og ADHD ikke er noget jeg

kan ændre, men noget jeg må arbejde med på lidt andre vilkår i studierne end kammerater.

Desværre forstod ikke alle eleverne det ikke. Kort før jul i 2g kom jeg i en gruppe med 3 andre piger. Vi skulle lave et fælles projekt. De 3 andre var veninder, men lærerne mente, at jeg skulle være i den gruppe. Samarbejdet i gruppen var meget ubehageligt, fordi den ene elev konstant følte et behov for at ydmyge mig - overfor de andre i gruppen, - overfor andre elever i plenum (fx: i kantinen eller på fællesarealer) på gymnasiet. Alle beslutninger i gruppearbejdet blev truffet hen over hovedet på mig, ligesom alle samtaler foregik "igennem" mig. Jeg valgte for min del at fokusere på min delopgave og kæmpe mig igennem. Mine oplevelser i uddannelsessystemet har jo lært mig, at lukke ørerne (som den berygtede RBG) og kæmpe videre mod målet. Opgaven og min del blev færdig og afleveret, til trods for mange søvnløse nætter. Da eksamen så var færdig, havde 2 lærerne givet hver enkelt af os individuelle vurderinger ud fra vores indsats - vi fik alle 7 i karakter. Jeg sygemeldte mig efter samtale med egen læge dagen efter kort før juleferien, da hele forløbet havde været meget ubehageligt.

Da de andre i gruppen mente åbenbart, at jeg alene måtte være ansvarlig for, at de ikke havde fået en bedre karakter, skrev den ene - som også har politiske ambitioner - en artikel i en landsdækkende avis om, at elever som jeg (ikke navngivet men specifikt nok til at alle på gymnasiet efter nytår vidste, at det var mig) ikke burde gå i gymnasiet, burde smides ud og at jeg var ansvarlig for at hindre andre elever i deres fulde potentiale, via min dumhed og dovenskab.

Et er at blive mobbet i klassen - det har jeg oplevet, og det er rigtig ubehageligt, - men at blive mobbet i juleferien i en avis alle kender og stoler på viste sig at være starten på en shitstorm.

Jeg kom hjem fra juleferie og går efter nogle rolige / off line uger på nettet. Der ligger ekstremt mange beskeder på de sociale medier fra alle, som jeg kender, men desværre også endnu flere fra folk jeg ikke aner hvem er. Jeg beskyldes for rigtig meget, og mine ødelæggende evner synes at række fra Skagen til Bornholm, og endda til at politiker i flok udtaler sig og Undervisningsministeren skal kaldes i samråd, fordi konsekvenserne at min påståede dumhed mm. er så omfattende.

Da gymnasiet kontaktes kort efter juleferien om mobningen, er rådet, at jeg skal finde en anden ungdomsuddannelse. Det synes at være løsningen på alt i dagens uddannelsessystem.

Gymnasiet siger mundtligt at det ikke er mobning eller krænkende. Jeg klager men får aldrig et skriftligt svar.

Gymnasiet får tilsendt information fra DCUM om lovgivningen om mobning, men der sker fortsat intet, og shitstormen fortsætter i flere måneder. Eleven som kom med urigtige beskyldninger fortsætter i klassen, som intet var hændt men jeg ligger syg hjemme. Eleven udtaler sig i mange medier, det omtales i radioprogrammer, i landsdækkende aviser, lokalaviser, i gratisaviserne mm. i mange uger uden at nogen ønsker at vide om det passer. Fordi jeg er ordblind og har ADHD er jeg ikke hverken dum eller doven, men jeg har behov for mine hjælpemidler og ekstra tid til at forberede mig. Det er meget krænkende konstant at skulle kæmpe mod denne antagelse når man er alene og så mange voksne, ansvarlige ledere, politikere og beslutningstagere dømmer mig uden at kende til mig eller den konkrete sag.

Det virker som om det fortsat er helt ok, og uden konsekvenser, at kalde en ordblind dum. Både skoler, gymnasiet og systemet støtter op ved ikke at handle og uden konsekvenser.

8 måneder efter min klage kom et svar fra Undervisningsministeriet om, at det hele mobningen begyndte med var mobning. Det var en krænkelse af mig. Da jeg på det tidspunkt havde opgivet at vente (hvilket umuligt kan være overraskende) var konsekvensen – INGEN TING. Heller ikke af den kontinuerlige fortsatte mobning. Heller ikke af diskrimineringen. End ikke når mobningen fortsatte efter 7 måneder. Nu var jeg jo gået ud.

Jeg måtte opgive at rette op på gymnasiets manglende evne og vilje til at handle. Det var endnu en gang mig, der overlades til at være den "voksne", stå frem, håndtere uretfærdigheden og urimelighederne, så samle mig selv op og forsøge at finde en ny vej frem uden hjælp.

Moralen er : at hvis du er ordblind eller/og har ADHD, og falder igennem de store huller i reglerne/støtten/retfærdigheden, som den dag i dag endnu findes i systemet, - er det kun dig selv, der kan hjælpe dig selv.

Det føles som om systemet, når det svigter, har mest travlt med at skubbe dig videre (ud over kanten) og frasige sig sit ansvar. Min erfaring er at det er "gratis" at træde på dem med udfordringer, da de jo nok er for svage til at svare igen.

Jeg er tvunget til at blive stærkere af ufortjent modgang og uretfærdighed, og jeg vælger at tro på min fremtid, men sympati, for systemet som svigter, kan ligge på et lille sted. Forhåbentlig skammer de ansvarlige sig. Forhåbentlig vil tingene ændre sig snart.

København, september 2020

Att.: Henrik Lindegaard
Juridisk Kontor
Børne- og Undervisningsministeriet
Henrik.Lindegaard@uvm.dk

Frie Skolers Lærerforening takker for muligheden for at afgive høringssvar til Epinions evaluering af antimobbebestemmelserne og Den Nationale Klageinstans mod Mobning samt den tilhørende perspektivering.

Indledningsvist vil Frie Skolers Lærerforening understrege, at foreningen ser positivt på initiativer, der kan afhjælpe udfordringer med mobning.

Bureaukrati giver langvarige konflikter og mistillid

Vi har tidligere, jf. vores høringssvar fra januar 2018 vedr. udkast til bekendtgørelse om behandling af klager til Dansk Center for Undervisningsmiljø om mobning og lignende, udtrykt bekymring over bureaukratiske sagsgange i organiseringen af Den Nationale Klageinstans Mod Mobning.

Evalueringen af antimobbebestemmelserne og Den Nationale Klageinstans mod Mobning samt den tilhørende perspektivering bekræfter umiddelbart vores bekymring, idet selve klageoptakten rapporteres at kunne tage flere måneder.

Derudover beskrives det, hvordan forældre og skole bruger lang tid på at diskutere, hvorvidt der definatorisk er tale om mobning i stedet for at fokusere på, hvad der kan gøres fremadrettet.

Dette er ikke hensigtsmæssigt, idet længden på konflikten i sig selv tærer på tilliden mellem parterne og gør det vanskeligere at nå frem til en tilfredsstillende løsning.

Denne udfordring vil være gældende i folkeskolen, men i særdeleshed på de frie skoler, hvor forældrene aktivt har tilvalgt skolen og dermed også må formodes at være hurtigere til at fravælge skolen i tilfælde af konflikter, som ikke kan løses lokalt.

Frie Skolers Lærerforening er derfor grundlæggende skeptiske over for, hvorvidt det nuværende organisatoriske setup med lange

sagsbehandlingstider til følge er det bedst mulige til at sikre et godt undervisningsmiljø, som kan håndtere udfordringer med mobning.

Ønske om mere data på det frie skoleområde

Med denne skepsis in mente er Frie Skolers Lærerforening meget interesseret i, hvilke erfaringer der er med antimobbebestemmelserne og Den Nationale Klageinstans mod Mobning på netop det frie skoleområde.

Det er desværre ikke muligt at udlede ret meget vedrørende det frie skoleområde specifikt i evalueringen.

Således indeholder evalueringen en kvalitativ del baseret på ni cases, som alle er fra folkeskolen.

For så vidt angår den kvantitative del, traf Den Nationale Klageinstans mod Mobning i 2019 afgørelse i ni sager på det frie skoleområde, svarende til 32 procent af det samlede antal afgørelser. Det fremgår ikke af evalueringen, hvilket typer afgørelser der var tale om, herunder om der blev givet eventuelle påbud, og hvad de i så fald indeholdt. Netop indholdet af eventuelle påbud er særligt interessant på det frie skoleområde, eftersom de frie skoler ikke er underlagt den samme forvaltningsmæssige struktur som folkeskolerne.

Tilsvarende er det også interessant at undersøge, hvor mange elever, der fortsat går på de frie skoler efter behandling af en klage på øverste niveau, og hermed om klageadgangen faktisk giver mulighed for forandringer på skolerne.

Ønske om bedre grundlag for at bedømme omfanget

På længere sigt vil det være formålstjenligt, hvis man i undersøgelsesrapporten angiver antallet af elever på de enkelte skoleområder, så det bliver muligt at vurdere antallet af klager i forhold til populationen og dermed omfanget af problemet på overordnet plan.

Vi anerkender, at problemet kan være helt uoverstigeligt for den enkelte elev, som udsættes for mobning, men i forhold til at vurdere, om klageinstansen i sin nuværende form har berettigelse, er det interessant, hvor stor en andel af forældrene, der ikke ser sig i stand til at løse udfordringen sammen med skolen. I den sammenhæng skal man endvidere være opmærksom på et mørketal i form af de sager, som faktisk løses lokalt. Et tal, som ikke kan registreres, men som ikke desto mindre er en faktor i problematikken.

Anbefalinger

På baggrund af ovenstående vil Frie Skolers Lærerforening gerne opfordre til

- 1) At forsimple det organisatoriske setup, så det sikrer en hurtigere sagsrejse til gavn for tilliden mellem skole og forældre.
- 2) At datagrundlaget for de forskellige skoleformer forbedres, så det er muligt for de frie skoler at se, i hvilket omfang forældre på frie skoler anvender Den Nationale Klageinstans mod Mobning, og hvilke typer af afgørelser der træffes på området.

Frie Skolers Lærerforening står gerne til rådighed for spørgsmål i forbindelse med ovenstående bemærkninger til lovforslaget.

Venlige hilsener

Monica Lendal Jørgensen, næstformand Frie Skolers Lærerforening.

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Henrik.lindegaard@uvm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL +45 91 32 57 01
EMTH@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 20/02160-2

30. SEPTEMBER 2020

**HØRING VEDR. LOVOVERVÅGNING AF LOV NR. 311
AF 4. APRIL 2017 OM ÆNDRING AF LOV OM
ELEVERS OG STUDERENDES UNDERVISNINGSMILJØ
OG LOV OM FOLKESKOLEN**

Børne- og Undervisningsministeriet har ved e-mail af 31. august 2020 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering til brug for ministeriets udarbejdelse af lovovervågningsredegørelsen af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.).

Instituttet har ingen bemærkninger.

Der henvises til ministeriets ref. sagsnr. 20/09638.

Med venlig hilsen

Emilie Thage
JURIDISK RÅDGIVER

Svar på høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.)

Danmarks Lærerforening, BUPL, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL takker for muligheden for at afgive et høringssvar vedrørende evalueringen af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Børns trivsel i et sundt og inkluderende læringsmiljø fri for mobning er et helt centralt mål for alle skoler. Alle professionelle i og omkring skolen arbejder aktivt for at fremme dette mål. Danmarks Lærerforening, BUPL, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL er enige med regeringen og det politiske flertal i, at trivsel og antimobning er områder, der fortsat skal prioriteres. Heldigvis ser vi f.eks. i Skolebørnsundersøgelsen, at antallet af børn der oplever mobning eller lignende, og børn der deltager i mobning, er faldende.

Parterne vil gerne pege på at skolerne allerede håndtere problemer med trivsel på mange forskellige og effektive måder. I de tre år ordningen har fungeret, er der faldet afgørelse i 39 sager, svarende til ca. 3 pct. af landets skoler. 16 sager er endt med et påbud fra den nationale klageinstans, svarende til ca. 1,5 pct. af skolerne

Vi håber, at ministeren så hurtigt som muligt vil invitere parterne, til at indgå i det videre arbejde med at revidere systemet, så håndteringen af børns oplevede mistrivsel fremover kommer i centrum. Det gør vi bedst ved at understøtte processer, der giver børn, forældre og skoler muligheder for at få adgang til seneste viden, samt mulighed for sparring og mediering, når behovet opstår. Det er ofte for sent, når bureaukratiske tunge processer har fjernet fokus fra konstruktive fremadrettede indsatser. Bestemmelserne bør revideres, så det styrker de mange gode indsatser, der allerede iværksættes. Skolerne bør have adgang til og sparring med den seneste nye viden på området. Vi ønsker procedure, der imødekommer elevs mistrivsel, før der overhovedet er grund til at tale om mobning eller lignende.

Evalueringen af antimobbestemmelserne viser, at den klagemulighed, som er et af omdrejningspunkterne, skaber en opdeling, som er kunstig i forhold til skolernes praksis. Der gælder to forskellige procedurer, alt efter om de involverede parter vurderer, at der har fundet mobning eller lignende sted. Håndteringen af en situation, hvor et barn eller en gruppe børn er i mistrivsel, risikerer derfor at blive afsporet af drøftelser om begreber.

Epinions undersøgelse viser, at der er uklarhed om formuleringen "mobning eller lignende" (p. 38). Samtidig er der uklarhed ift., hvad der skal ske, hvis barn, forældre og skole ikke er enige om, der er tale om "mobning eller lignende". Undersøgelsen konkluderer, at debatten mellem skole og forældre om, hvorvidt der er tale om "mobning eller lignende", til tider kan fylde så

Dato: 14. september 2020

Sags ID: SAG-2017-02090
Dok. ID: 2970876

E-mail: CLOM@kl.dk
Direkte: 3370 3673

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 2

meget, at det skygger for, at skolen faktisk iværksætter gode og relevante indsatser undervejs (p. 45).

I praksis er indsatsen for at forbedre et barns trivsel og understøtte det stærke børnefællesskab i en klasse et kontinuum. Antimobbebestemmelserne skaber et kunstigt behov for at afklare begreber og ændre rammerne for indsatserne undervejs. Om der er tale om mobning eller lignende eller ej, kan revideres som følge af allerede igangsatte indsatser som et led i en undersøgelsesfase. For at leve op til bestemmelserne skal de involverede parter undervejs konstant forholde sig til, om der er tale om mobning eller lignende. Reglerne foreskriver, at hvis det vurderes, at det drejer sig om mobning eller lignende skal sagen håndteres ud fra traditionelle forvaltningsretlige traditioner.

Mange af de forhold som rapporten udpeger som udfordringer i skolers håndtering, bunder i denne kunstige opdeling. Blandt andet viser undersøgelsen, at sagsbehandlingen i den nationale klageinstans mod mobning udfordres af manglende skriftlig dokumentation. En dokumentation som består af antimobbestrategier, handlingsplaner, korrespondancer mellem forældre, pædagoger, lærere, ledere, samt notater, klasselogs, trivselsundersøgelser og andet. (p. 14)

Undersøgelsen peger på, at der er en bred enighed blandt de fagprofessionelle om, at mobning kun kan håndteres ud fra et fællesskabsorienteret mobbesyn. Undersøgelsen viser samtidig, at der i praksis er en uklarhed mellem forældre og skolen om, hvad der er årsagerne til mobning eller lignende. Fagprofessionelle identificerer manglende sammenhold og tolerance i en klasse som de hyppigste årsager til mobning. Forældre identificerer ligeledes manglende sammenhold og tolerance, men også manglende opdragelse hjemmefra og aggressive børns trang til at dominere andre som hyppige årsager til mobning. Dette har ifølge undersøgelsen betydning for forældrenes opfattelse af, at deres barns udfordringer ikke bliver taget alvorligt. (p. 49)

For os at se har evalueringens undersøgelsesområde den konsekvens, at omstændighederne omkring børns mistrivsel bliver for unuanceret. De sager, hvor børns mistrivsel bunder i manglende sociale relationer i fritidslivet, internetbaseret mobning eller relationelle forhold i hjemmet, fremgår ikke af denne undersøgelse. De børn kan hjælpes af en målrettet tværprofessionel indsats og et tæt samarbejde mellem alle parter og særligt med barnets forældre.

Vi vil afslutningsvis gerne påpege, at vi oplever en uheldig slagside i de data, som den kvalitative del af undersøgelsen behandler. Ved udelukkende at lave opfølgende interviews baseret på klagesager illustrerer undersøgelsen ikke de tilfælde af mobning eller lignende, som er blevet håndteret i et frugtbart samarbejde mellem, børn, forældre og skolen.

Der tages forbehold for politisk behandling af høringssvaret.

Dato: 14. september 2020

Sags ID: SAG-2017-02090
Dok. ID: 2970876

E-mail: CLOM@kl.dk
Direkte: 3370 3673

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 2

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K.

16. september 2020

Høringssvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, gennemførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Landsforeningen tager lovovervågningen til efterretning.

Med venlig hilsen

Henning Rasmussen
Formand

Xclass. 10. klasse-centret i Slagelse
Willemoesvej 2 b
4200 Slagelse, tlf. 58574142
Formand Henning Rasmussen
Email: heras@slagelse.dk

Forældrenes Landsorganisation

16 september 2020

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Tak for indbydelse til høring om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø.

FOLA er interesseorganisation for dag- og fritidsområdet og repræsenterer ikke skoleområdet som sådan. Vi har derfor ingen anbefalinger i forhold til den konkrete høring. Men vi vil gerne bruge anledningen til at påpege at rapportens konklusioner omkring forældresamarbejde er bekymrende.

Et barn eller en ung, der oplever at blive mobbet, må aldrig mødes af en mistænkeliggørelse eller en tvist om definitioner af begreber. Det er afgørende, at alle børn og unge og deres forældre, som henvender sig til deres dagtilbud, skole og fritidsinstitutioner møder respekt og forståelse. Enhver henvendelse om et barn eller en unges mistrivsel skal tages seriøst, og der skal ske en handling, som på alle måder søger at komme barnet og den unges mistrivsel til livs. Forældrene skal inddrages så vidt muligt, og de skal altid mødes med respekt.

Signe Nielsen, Formand for FOLA, Forældrenes Landsorganisation

Høringssvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

28. september 2020

Landsorganisationen for sociale tilbud (LOS) takker for muligheden for at kunne bidrage med høringssvar om lov om elever og studerende undervisningsmiljø og lov om folkeskolen. I LOS tager vi evalueringens resultater til efterretning. Vi bemærker en række punkter, som vi mener kræver en national handlingsplan for at løfte håndteringen af den gældende lovgivning.

Vi anser det som utilfredsstillende, at så mange skoler ikke har den tilstrækkelige viden om at forebygge eller forhindre mobning. LOS anser det som stærkt bekymrende, at hver fjerde uddannelsesinstitution ikke har kendskab til at kunne forebygge mobning. Tilsvarende er det stærkt bekymrende, at hver femte uddannelsesinstitution ikke ved, hvordan de kan bringe mobningen til ophør. Disse resultater giver samlet set udtryk for, at der er plads til forbedringer på hele uddannelsesområdet i Danmark.

Ligeledes finder vi det bemærkelsesværdigt, at størstedelen af de forældre, der anvender klagemulighederne, ikke har været ordentligt vejledt af uddannelsesinstitutionerne, og i stedet har fundet viden på egen hånd. De rette oplysninger til forældrene bør være et fremadrettet opmærksomhedspunkt, således at forældrenes viden ikke afhænger af personligt netværk og online informationssøgning.

Som konsekvens af evalueringen, har LOS taget initiativ til et oplysningsarbejde for vores medlemmer, således at der bliver større viden om kampen mod mobning hos de ikke offentlige sociale tilbud. Hvis der bliver taget initiativ til en national handleplan, vil LOS stille sig til rådighed, således at vi kan øge kendskabet til klagemulighederne blandt uddannelsesinstitutioner, forældrene og eleverne.

I LOS anser vi indsatsen mod mobning som et yderst vigtigt område, hvor der er brug for endnu større fokus. Derfor vil vi anbefale en styrket indsats på området fremadrettet.

På vegne af Landsorganisationen for sociale tilbud
Kasper Nordborg Kiær
Skole- og uddannelsespolitisk konsulent

LOS
Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup
Danmark
T: +45 7023 3400
E: los@los.dk
www.los.dk
Cvr. Nr.: 15 90 69 87

Henrik Lindegaard

Fra: Claus Noer Hjorth DFI
Sendt: 7. september 2020 13:41
Til: Henrik Lindegaard
Cc: Casper Hollerup DFI; Lisbeth Brunebjerg Holmegaard DFI; Stine Liv Johansen
Emne: Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.)
- Høringsfrist 9. september 2020

AppServerName: esdh-uvm-stil
DocumentID: 20/16461-7
DocumentIsArchived: -1
FileUpdateStatus: 1

Kære Henrik Lindegaard,

Tak for at Medierådet for Børn og Unge får lejlighed til at kommentere på denne høring. På grund af tidsfristen svarer jeg på vegne af Medierådet, der ikke har haft høringsmaterialet forelagt til drøftelse.

Medierådet hæfter sig ved, at i henhold til Undervisningsmiljøloven skal den myndighed, bestyrelse eller person, der har ansvar for et undervisningssted, fastsætte en antimobbestrategi, der også skal omfatte en strategi om forebyggelse og håndtering af digital mobning.

Epinions evaluering af udbredelse og kvaliteten af antimobbestrategier på undervisningssteder omfatter ikke et specifikt fokus på strategier i forhold til digital mobning. Det nævnes dog s. 29, at godt 60 % af de eksisterende antimobbestrategier omfatter en definition af "digital mobning".

S. 47 i evalueringen peger imidlertid på, at det kan være vanskeligt for en skole at forholde sig til "digital mobning":

"I sager, hvor ledelsen har vurderet, at en situation ikke kan karakteriseres som mobning, henviser lederne til en række begrundelser som grundlag for deres afgørelse. De mest brugte begrundelser er som følger:

- *Lærerne og andre forældre genkendte ikke billedet*
- *Trivselsmålingerne på klassen pegede ikke på nogle problemer*
- *Positioneringskampe er naturlige i børnefællesskaber*

Forældrenes modargument er, at lederne ikke nødvendigvis kan se, at der er en strukturel eller gentagen udelukkelse på spil. Dette skyldes ifølge forældrene, at den mobning børnene oplever, foregår subtilt, i lukkede fora på sociale medier eller delvis uden for skolen. De oplever, at ledernes undersøgelsesomfang eller metoder ikke opfangede dette i deres sag. En leder fortæller, at det er en generel udfordring at vide, hvad der sker i de unges liv – både som skole og forældre."

"Hvis det er digital mobning, udenfor skoletid – det ligger næsten udenfor vores indflydelsessfære. Men ting bliver tit komplekst eller usynligt for os – vi ser jo ikke hvad de foretager sig på snapchat eller instagram."
(Citater fra en skoleleder i undersøgelsen, s. 47)

Ovenstående tekstuddrag peger efter Medierådets opfattelse på, at der er behov for en generel oprustning på skolerne og i skolernes samarbejde med forældre og fagprofessionelle (fx fritidssektoren, SSP-konsulenter) i forhold til digital mobning. Medierådet skal derfor opfordre til, at der tages initiativ til at undersøge digital mobning både i sammenhæng med børn og unges digitale mediekultur generelt og i sammenhæng med kultur og trivsel i børn og unges fysiske fællesskaber i skolen mv. Medierådet har gennem de senere år sat fokus på børn og unges digitale kultur og trivsel navnlig i forhold til deling af krænkende indhold og i forhold til børn og unges omgangstone i det digitale

miljø. I lyset af skolernes ansvar i forhold til at etablere antimobbestrategier viser Epinions evaluering, at der stort behov for at styrke sektorens viden og beredskab på området.

Med venlig hilsen

Claus Hjorth

Afdelingschef / Head of department

Born & Unge / Children & Youth

Medierådet / Media Council for Children and Young People

Det Danske Filminstitut - The Danish Film Institute

Gothersgade 55, DK-1123 Copenhagen K

Denmark

P +45 2261 5381

M clausnh@dfi.dk

Skype [clausnh@dfi.dk](https://www.skype.com/people/clausnh@dfi.dk)

www.dfi.dk

www.medieraadet.dk

København, 28. september 2020

Børne- og Undervisningsministeriet
Sendt digitalt til Henrik.Lindegaard@uvm.dk**Red Barnets hørings svar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)**

Red Barnet glæder sig over, at evalueringen af antimobbestemmelserne viser, at langt de fleste uddannelsesinstitutioner har fået udarbejdet en antimobbestrategi. Når antimobbestrategien har god kvalitet og er udarbejdet med inddragelse af skolens forskellige aktører, er den et vigtigt redskab for skolerne ift. at skabe et fælles fokus på skoletrivsel og en fælles håndtering af mobning, når det opstår. Derudover er antimobbestrategien en støtte til børn og forældre, så de ved, hvor de kan finde hjælp, og hvilke rettigheder de har, hvis de oplever mobning. Vi betragter antimobbestemmelserne som et godt middel til at sikre alle børn i skolealderen den beskyttelse, de har krav på i medfør af Børnekonventionens artikel 19.

Samtidig noterer vi os, at der fortsat er behov for dels at udbrede kendskabet til det fællesskabsorienterede mobbesyn og dels at styrke de trygge fællesskaber på skolerne. Når mobning opstår, er det afgørende, at børn og deres forældre har kendskab til deres rettigheder i undervisningsmiljøloven; nemlig at der skal udarbejdes en handleplan, og at der er adgang til klagebehandling i DCUM.

Vores bemærkninger er fokuseret på følgende:

1. Forebyggelse af mobning
2. Udarbejdelse og kvalitet af handleplaner
3. Klageordningen

Ad 1: Forebyggelse af mobning**Der er behov for læringsforløb til forebyggelse af mobning**

Red Barnet er enig i perspektiveringens pointe om, at det fællesskabsorienterede mobbesyn skal implementeres bredere på både skoler og ungdomsuddannelser.¹ Det er Red Barnets erfaring, at det ikke er tilstrækkeligt blot at udarbejde en antimobbestrategi, hvis det fællesskabsorienterede skal forankres. Det kræver desuden, at personalet på skolerne har en fælles forståelse af, at mobning er et resultat af utrygge fællesskaber med lav tolerance, og dels at eleverne engageres i fx trivselsforløb, hvor de kan være med til at fremme trygge fællesskaber og styrke deres resiliens.

Eleverne på skoler og ungdomsuddannelser skal have en generel viden om deres rettigheder, grænseoverskridende adfærd, vold og seksuelle overgreb. De skal støttes i at opbygge et trygt og inkluderende fællesskab, som understøtter, at børnenes/de unges trivsel øges og forhindrer mobning i at opstå. Derfor

¹ Perspektivering til evaluering af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning, afsnit 2.1.1.

foreslår Red Barnet, at der fra centralt hold sættes ressourcer af til, at skolerne gennemfører læringsforløb til forebyggelse af mobning.

Der er desuden, jf. Epinions evaluering, et særligt behov for, at ungdomsuddannelserne styrker arbejdet med trivslen og strategiudviklingen. Red Barnet mener, at dette også bør være et fokuspunkt i den kommende tid.

Antimobbestrategierne skal have et indholdsmæssigt løft

Vi kan med glæde konstatere, at andelen af folkeskoler, som oplyser, at de har den lovpligtige antimobbestrategi, er steget fra 64% i 2015² til mindst 96 % i 2019³. Det er en meget positiv udvikling. Med henblik på at sikre antimobbestrategiernes kvalitet, er det dog fortsat Red Barnets opfattelse, at der er behov for et videns- og kompetenceløft til de skoleledere, kommunalbestyrelser og fagfolk, som har ansvar for strategierne. Vi anbefaler på den baggrund fortsat, at der tilbydes faglig understøttelse af strategiarbejdet; herunder særligt på de institutioner, som modtager påbud fra NKMM. Vi anbefaler derfor, at der afsættes midler til, at NKMM kan varetage den opgave. Ligeledes anbefaler vi, at læreruddannelsen har fokus på trivselsarbejdet, med henblik på at styrke fagpersonernes fundament for at arbejde med strategier.

Red Barnet anbefaler, at antimobbestrategier bliver udarbejdet, så de giver handlemuligheder for elever, forældre, pædagogisk personale og ledelse. Det forudsætter, at skolerne inddrager repræsentanter fra eleverne, forældrene, personalet (både lærere og skolepædagoger) og ledelsen i processen med at udarbejde antimobbestrategien. En sådan inddragelse giver ejerskab til strategien og gør det nemmere for skolen at implementere den i skolens hverdag. Derved kan det undgås, at strategierne får karakter af skuffenotater, jf. evalueringen.

Derudover opfordrer Red Barnet til, at det gøres obligatorisk at indskrive lovbestemmelserne om handlepligt ved konstatering af mobning eller lignende, samt elevernes ret til at klage, – i de lokale strategier, så elever og forældre får øget kendskab til deres rettigheder. Dette kan ske ved at foretage en tilføjelse til undervisningsmiljølovens § 1 c, stk. 2.

Ad 2: Udarbejdelse og kvalitet af handleplaner

Vejledning til skoler; definitionen af 'mobning eller lignende'

Det er grundlæggende problematisk, at det ikke i lovforslagets bemærkninger eller andetsteds er nærmere defineret, hvordan det vurderes, om der er tale om "mobning eller lignende"; En definition heraf må være præmissen for, at skoler og uddannelsesinstitutioner målrettet og systematisk kan arbejde med at skabe et trygt undervisningsmiljø, og at de sætter ind rettidigt med en handleplan for at beskytte børn mod mobning. Red Barnet foreslår derfor, at den fællesskabsorienterede definition af 'mobning eller lignende', som undervisningsmiljølovens § 1 c, stk. 1 refererer til, beskrives i det vejledende materiale, som også bør gøres tilgængeligt på alle skoler og uddannelsesinstitutioner, der er omfattet af bestemmelsen. Her bør det også præciseres, hvordan man anbefaler skoler og uddannelsesinstitutioner at håndtere den mobning, som foregår digitalt.

---

² Red Barnet, 2015

³ Epinions spørgeskemaundersøgelse, 2019.

Red Barnet understreger, at en præcisering af definitionen af mobning eller lignende ikke må betyde, at definitionen ændres til en 'tjekliste- definition' af mobning. Med inspiration fra den norske model mener Red Barnet, at definitionen skal inkludere, at barnets subjektive oplevelse skal indgå i grundlaget for en vurdering af situationen, og barnets synspunkter skal derfor inddrages, når det skal vurderes, om der er tale om mobning eller lignende.

Aktivering af handlepligten

For at sikre barnets rettigheder er det afgørende, at handlepligten udløses i ethvert tilfælde, hvor et barn oplever sig udsat for mobning eller lignende adfærd, der sætter barnet i en utryk position, hvor barnet er uden for fællesskabet. Ifølge Epinions spørgeundersøgelse svarer blot 7% af de adspurgte forældre, at der er udarbejdet en handleplan vedrørende mobningen, hvilket understreger, at det er strengt nødvendigt, at skoleledere er bekendte med handlepligten.

Dokumentation af mobning

For at komme mobning til livs er det afgørende, at mobningen eller mobbelignende situationer dokumenteres; kun på denne måde kan problemerne løses og en eventuel klageadgang anvendes. Evalueringen viser, at i alt blot 42% af de udarbejdede antimobbestrategier rummer en beskrivelse af, hvordan medarbejdere skal dokumentere konkrete episoder. Da der ikke er de samme dokumentationskrav i sådanne sager, som dem man kender fra socialsager, bliver det i realiteten helt afgørende, at medarbejderne ved, hvad og hvordan de foretager den nødvendige dokumentation, da børnenes klageadgang ellers derved begrænses.

Ad 3: Klageordningen

Børn og deres forældre skal kende børns rettigheder i mobbesager. Det er derfor afgørende, at det er gennemskueligt, hvortil og hvordan der kan klages over en manglende indsats for at hjælpe barnet eller den unge. Dette bør som nævnt skrives tydeligt frem i antimobbestrategierne.

Formålet med klagebehandlingen er at sikre, at børn og unge har et trygt undervisningsmiljø. For at klagebehandlingen kan opnå dette mål, skal den foregå hurtigere, så den ikke blot resulterer i en retrospektiv placering af ansvar for den manglende handling, uden at der samtidig gives handlerum, således at eleven rent faktisk får hjælp. Det skal derfor sikres, at 10-dagesfristen i § 1 c, stk. 2 overholdes.

Red Barnet mener desuden fortsat, som anført i vores hørings svar vedr. ændringslov nr. 311⁴, at der bør indføres mulighed for, at et barn eller en gruppe af børn kan klage til NKMM, hvis de oplever, at en handleplan eller en foranstaltning krænker barnets rettigheder i øvrigt.

Dokumentation i 1. instans

Red Barnet anser det – jf. afsnit 2 a – for yderst problematisk, at klager kan blive afvist pga. manglende dokumentation fra skolens eller uddannelsesinstitutionens side. Dette stiller barnet/den unge i en retssikkerhedsmæssigt betænkelig situation, da klagepunktet netop kan gå på, at skolen ikke har handlet i en given sag. I sådanne sager er det vores anbefaling, at klageinstansen giver den pågældende skole eller uddannelsesinstitution en kort frist til at komme med en redegørelse.

---

⁴ Red Barnets hørings svar af 1. december 2016 til lovudkast om ændring af undervisningsmiljøloven og folkeskoleloven (krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid på 4,4 måneder i 2019 er alt for lang tid for et barn, som er udsat for mobning, uanset om der er iværksat midlertidige foranstaltninger; barnet og forældrene har behov for en hurtig afklaring og endelig stillingtagen til, hvordan situationen løses.

Kendskabet til klageinstansen

Der er behov for, at kendskabet til klageinstansen øges; evalueringen viser, at særligt friskoler og private grundskoler samt ungdomsuddannelserne har ringe kendskab til klageadgangen, samt at størstedelen af alle forældre ikke kender til instansen. Derfor skal der sættes ind med øget oplysning om klageinstansens eksistens og hvilke rettigheder, man har til at klage. Kendskab til klageadgangen er naturligvis en forudsætning for, at den bruges.

Evaluering af klageinstansen

Red Barnet vurderer, at det er væsentligt, at der er adgang til at klage, hvis et barns undervisningsmiljø opleves utrygt. Vi betragter det som en positiv udvikling, at antallet af klager til NKMM er mere end fordoblet fra 2018 til 2019, da vi ser det som en afspejling af, at kendskabet til klageinstansen øges og flere dermed får gavn af den.

Det er endvidere et vigtigt opmærksomhedspunkt, at klageinstansens eksistens tjener flere formål end blot at fungere som tvistløsningsorgan. Når der er procedurer for 1. og 2. behandling af en klage, må det forventes at have en afsmittende effekt på skoler og ungdomsuddannelsers fokus på forebyggelse af mobning og udarbejdelse af handleplaner.

Red Barnet mener som sagt, der er behov for at udbrede kendskabet til NKMM markant, før det er muligt på et tilstrækkeligt grundlag at vurdere, om NKMM har den ønskede effekt. Vi anbefaler derfor, at der bliver stillet forslag om en forlængelse af ordningen.

Med venlig hilsen

Johanne Schmidt-Nielsen
Generalsekretær

REU

Rådet for de grundlæggende
Erhvervsrettede Uddannelser

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
(Sendt pr. e-mail til: AARJK@uvm.dk)

Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelsers (REUs) høringssvar vedrørende lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Børne- og Undervisningsministeriet har ved brev af 31. august 2020 fremsendt nævnte høring til REU.

REU behandlede høringen på sit møde den 11. september 2020 og udtaler på den baggrund, at rådet advarer mod, at man i en eventuel opfølgning på lovovervågningen forfalder til eventuelle yderligere dokumentationskrav, klageadgange m.v. Rådet finder, at det afgørende er, hvordan man på skolerne arbejder med mobning, inklusion m.v.

Rådet finder det i den sammenhæng relevant at overveje, om der er behov for yderligere vejledning om de eksisterende bestemmelser om antimobning og muligheden for at rette henvendelse til Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Venlig hilsen

Stina Vrang Elias
Formand

Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU)

Rådssekretær
Per Pagh Aarestrup
Frederiksholms Kanal 25
1220 København K
Tlf 3392 7332
e-mail: reu@uvm.dk

2. oktober 2020

Henrik Lindegaard

Fra: UFM FP SFU - Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser
Sendt: 8. september 2020 12:54
Til: Henrik Lindegaard
Cc: Patrizia Marchegiani; Anne Kamper
Emne: Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 (Antimobbestrategi m.v.)
- Ny høringsfrist 28. september 2020

AppServerName: esdh-uvm-stil
DocumentID: 20/16461-9
DocumentIsArchived: -1

Kære Henrik Lindegaard

Sekretariatet for Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser takker på rådets vegne for at have fået mulighed for at udtale sig om det fremsendte lovforslag.

Da emnefeltet falder uden for området for de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser, der er rådets faglige felt, har rådet imidlertid ingen kommentarer.

Med venlig hilsen

Stine Glavind Eskesen
Fuldmægtig
Professions- og Erhvervsrettede Videregående Uddannelser
Direkte telefon: +45 7231 8364
E-mail: sges@ufm.dk

Uddannelses- og Forskningsministeriet
Styrelsen for Forskning og Uddannelse
Haraldsgade 53
2100 København Ø.
Telefon: +45 35446200
E-mail: sfu@ufm.dk
www.ufm.dk

Til Børne- og Undervisningsministeriet

HØRINGSSVAR

Dato: 16. september 2020

Kontor: Sekretariatet

Sagsbeh.: ASP

Høringssvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer md det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolernes beslutninger m.v.)

Rådet for Etniske Minoriteter har ingen bemærkninger til det udsendte.

Med venlig hilsen

Halima El Abassi

Forkvinde for Rådet for Etniske Minoriteter

København, den 2. oktober 2020

Sagsnr.: 20/09638

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K.

Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Danmarks Lærerforening, BUPL, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL takker for muligheden for at afgive et høringssvar vedrørende evalueringen af antimobbestemmelser og Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Børns trivsel i et sundt og inkluderende læringsmiljø fri for mobning er et helt centralt mål for alle skoler. Alle professionelle i og omkring skolen arbejder aktivt for at fremme dette mål. Danmarks Lærerforening, BUPL, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen og KL er enige med regeringen og det politiske flertal i, at trivsel og antimobning er områder, der fortsat skal prioriteres. Heldigvis ser vi f.eks. i Skolebørnsundersøgelsen, at antallet af børn der oplever mobning eller lignende, og børn der deltager i mobning, er faldende.

Parterne vil gerne pege på at skolerne allerede håndtere problemer med trivsel på mange forskellige og effektive måder. I de tre år ordningen har fungeret, er der faldet afgørelse i 39 sager, svarende til ca. 3 pct. af landets skoler. 16 sager er endt med et påbud fra den nationale klageinstans, svarende til ca. 1,5 pct. af skolerne

Vi håber, at ministeren så hurtigt som muligt vil invitere parterne, til at indgå i det videre arbejde med at revidere systemet, så håndteringen af børns oplevede mistrivsel fremover kommer i centrum. Det gør vi bedst ved at understøtte processer, der giver børn, forældre og skoler muligheder for at få adgang til seneste viden, samt mulighed for sparring og mediering, når behovet opstår. Det er ofte for sent, når bureaukratiske tunge processer har fjernet fokus fra konstruktive fremadrettede indsatser. Bestemmelserne bør revideres, så det styrker de mange gode indsatser, der allerede iværksættes. Skolerne bør have adgang til og sparring med den seneste nye viden på området. Vi ønsker procedure, der imødekommer elevs mistrivsel, før der overhovedet er grund til at tale om mobning eller lignende.

Evalueringen af antimobbebestemmelserne viser, at den klagemulighed, som er et af omdrejningspunkterne, skaber en opdeling, som er kunstig i forhold til skolernes praksis. Der gælder to forskellige procedurer, alt efter om de involverede parter vurderer, at der har fundet mobning eller lignende sted. Håndteringen af en situation, hvor et barn eller en gruppe børn er i mistrivsel, risikerer derfor at blive afsporet af drøftelser om begreber.

Epinions undersøgelse viser, at der er uklarhed om formuleringen ”mobning eller lignende” (p. 38). Samtidig er der uklarhed ift., hvad der skal ske, hvis barn, forældre og skole ikke er enige om, der er tale om ”mobning eller lignende”. Undersøgelsen konkluderer, at debatten mellem skole og forældre om, hvorvidt der er tale om ”mobning eller lignende”, til tider kan fylde så meget, at det skygger for, at skolen faktisk iværksætter gode og relevante indsatser undervejs (p. 45).

I praksis er indsatsen for at forbedre et barns trivsel og understøtte det stærke børnefællesskab i en klasse et kontinuum. Antimobbebestemmelserne skaber et kunstigt behov for at afklare begreber og ændre rammerne for indsatserne undervejs. Om der er tale om mobning eller lignende eller ej, kan revideres som følge af allerede igangsatte indsatser som et led i en undersøgelsesfase. For at leve op til bestemmelserne skal de involverede parter undervejs konstant forholde sig til, om der er tale om mobning eller lignende. Reglerne foreskriver, at hvis det vurderes, at det drejer sig om mobning eller lignende skal sagen håndteres ud fra traditionelle forvaltningsretlige traditioner.

Mange af de forhold som rapporten udpeger som udfordringer i skolers håndtering, bunder i denne kunstige opdeling. Blandt andet viser undersøgelsen, at sagsbehandlingen i den nationale klageinstans mod mobning udfordres af manglende skriftlig dokumentation. En dokumentation som består af antimobbestrategier, handlingsplaner, korrespondancer mellem forældre, pædagoger, lærere, ledere, samt notater, klasselogs, trivselsundersøgelser og andet. (p. 14)

Undersøgelsen peger på, at der er en bred enighed blandt de fagprofessionelle om, at mobning kun kan håndteres ud fra et fællesskabsorienteret mobbesyn. Undersøgelsen viser samtidig, at der i praksis er en uklarhed mellem forældre og skolen om, hvad der er årsagerne til mobning eller lignende. Fagprofessionelle identificerer manglende sammenhold og tolerance i en klasse som de

hyppigste årsager til mobning. Forældre identificerer ligeledes manglende sammenhold og tolerance, men også manglende opdragelse hjemmefra og aggressive børns trang til at dominere andre som hyppige årsager til mobning. Dette har ifølge undersøgelsen betydning for forældrenes opfattelse af, at deres barns udfordringer ikke bliver taget alvorligt. (p. 49)

For os at se har evalueringens undersøgelsesområde den konsekvens, at omstændighederne omkring børns mistrivsel bliver for unuanceret. De sager, hvor børns mistrivsel bunder i manglende sociale relationer i fritidslivet, internetbaseret mobning eller relationelle forhold i hjemmet, fremgår ikke af denne undersøgelse. De børn kan hjælpes af en målrettet tværprofessionel indsats og et tæt samarbejde mellem alle parter og særligt med barnets forældre.

Vi vil afslutningsvis gerne påpege, at vi oplever en uheldig slagside i de data, som den kvalitative del af undersøgelsen behandler. Ved udelukkende at lave opfølgende interviews baseret på klagesager illustrerer undersøgelsen ikke de tilfælde af mobning eller lignende, som er blevet håndteret i et frugtbart samarbejde mellem, børn, forældre og skolen.

Med venlig hilsen,

Claus Hjortø
Formand

Børne- og Undervisningsministeriet
Juridisk kontor, Departementet
Chefkonsulent Henrik Lindegaard
henrik.lindegaard@uvm.dk

Dato: 2. oktober 2020

Høringssvar til lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elever og studerende undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Skole og Forældre takker for invitationen til at afgive høringssvar og for evalueringsrapporten og perspektiveringen, som er med i høringsmaterialet.

Det er Skole og Forældres erfaring fra vores rådgivningstjeneste Forælderådgivningen, at mobning stadig er et for udbredt problem. Det er derfor opløftende at læse i evalueringsrapporten, at reglerne på området og klageinstansen har haft en positiv virkning på få år.

Den Nationale Klageinstans mod Mobning

Skole og Forældre mener, at Den Nationale Klageinstans mod Mobning bør gøres permanent af hensyn til børnenes og forældrenes retssikkerhed.

Den gældende lovgivning giver børn og forældre en vigtig retssikkerhed. Afgørelserne fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning bidrager således til, at forvaltning og ledere i højere grad efterlever lovbestemmelserne. Forældre, der benytter klageadgangen, oplever, at de i højere grad kan få skolen i tale, der bliver sat fokus på problematikken, og retslige spørgsmål bliver afgjort.

Det er særligt positivt, at klageadgangen bidrager til at styrke den forvaltningsmæssige praksis i folkeskolernes ledelser, hvor der ifølge evalueringsrapporten stadig er væsentlige mangler – for eksempel, at forældrene ikke bliver vejledt om deres muligheder, samt at aftaler og afgørelser ikke fastholdes skriftligt.

Antimobbestrategi

Kravet om en antimobbestrategi har været en del af folkeskoleloven siden 2009. Skole og Forældre har støttet folkeskolerne i få udarbejdet og implementeret antimobbestrategier, der understøtter den ønskede praksis. Ændringsloven fra 2017 gjorde kravet om antimobbestrategier mere tydeligt og har været medvirkende til, at det er nu næsten alle skoler, der har en antimobbestrategi. Evalueringen viser dog, at en stor del af forældrene ikke ved, om deres barns institution har en antimobbestrategi. Samtidigt er det kun 43 procent af folkeskolerne (den højeste andel blandt alle institutionstyperne), der har en såkaldt "bred strategi", som bedst understøtter arbejdet mod mobning.

Vi anbefaler derfor, at der stilles krav til indholdet af antimobbestrategien, så den indeholder et vist minimum af elementer. Samtidigt bør antimobbestrategien opdateres med passende mellemrum, for eksempel mindst hvert tredje år, så den baseres på opdateret viden om de dynamikker, der er ved mobning. Kendskabet til antimobbestrategien blandt elever og forældre og i personalegruppen skal

generelt styrkes. Samtidigt bør disse øgede krav og anbefalinger følges op med styrket kompetenceudvikling af skolebestyrelserne og skolens øvrige ledelse for at sikre en reel effekt.

Handlepligt

Kravet om at skolelederen skal udarbejde en handlingsplan, når der er oplysninger om problemer med mobning eller lignende, styrker indsatsen mod problemerne. Men analysen fra Epinion peger på, at der er behov for præcisering og udbredelse af, hvad man skal forstå med "mobning eller lignende", og at der er behov for mere formelle forventninger til, hvordan ledere skal indhente et oplyst grundlag.

I forhold til arbejdet med lovgivningen bakker Skole og Forældre derfor op om perspektiveringsrapportens anbefalinger om skærpelse af loven med en præcisering af "mobning eller lignende" og en klar beskrivelse af forholdet mellem en undersøgelsesfase og en handlingsfase. Alternativt kan Skole og Forældre anbefale at vi Danmark lader os inspirere af den model, der har været gældende i Norge siden 2016 og som omtales i perspektiveringsrapporten, hvor elev eller forældre har ret til at aktivere handlepligten, hvis eleven oplever mistrivsel i bred forstand.

Med venlig hilsen

Rasmus Edelberg
Formand for Skole og Forældre
Dir. tlf. 2327 0538
rae@skole-foraeldre.dk

Morten Kruse
Sekretariatschef for Skole og Forældre
Dir. tlf. 3063 0807
mk@skole-foraeldre.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Juridisk Kontor
Frederiksholms Kanal 25
1220 København K

Høringsvar vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen.

SSP-Samrådet takker for muligheden for at kommentere konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering.

Vedr. Handleplaner

Generelt er det problematisk, hvis de involverede parter ikke kan fastsætte, om der er tale om mobning og endvidere, at synet på mobning begrænser sig til et offer og krænkerperspektiv. Det hindrer både, at der kommer en intervensering i gang og der er risiko for, at handleplanen bliver for snæver grundet det begrænsede mobbesyn.

SSP Samrådet oplever, at det er problematisk, at der mangler et blik for den kontekst som mobningen foregår i. Et presset fællesskab kan gå over i mobbemønstre som påvirker klassens trivsel. Kontekstsynet skal ind i en hverdagspraksis, hvor alle parter så tidligt som muligt arbejder for at genoprette begyndende mistrivsel. Det skal så tidligt som muligt undersøges, hvad der er på spil mellem alle parter, ved at inddrage de implicerede og relevante faggrupper.

Det er vigtigt at forældre og børn og unge inddrages så tidligt som muligt og at der arbejdes systematisk med en genoprettelse af en negativ udvikling og at der følges op for at bryde de dysfunktionelle mønstre mellem børn.

Handleplanen bør være skriftlig og tilgås alle parter med en planlagt evaluering på indsatser og opfølgning.

Det mangelfulde mobbesyn og den manglende skriftlighed kan føre til et spændingsforhold mellem skole og hjemmet. Der kan være et behov for at skolen henter hjælp til neutralt kan sætte de nødvendige ord på problemstillingen så dette spændingsforhold mellem hjem og skole opløses. Det er også sandsynligt, at der er brug for hjælp til systematik og skriftlighed.

Der er afgørende, at der insisteres på en inddragende og undersøgende dialog mellem skolen og hjemmet og alle de involverede parter

Vedr. klagevejledning

Klagevejledningen bør fremgå på hjemmesider, orienteres om ved introduktionsmøder og tidligt ved en forældrehenvendelse om problemer og mobning. Det signalerer åbenhed og samarbejdsvillighed fra skolens side. Det modsatte kan opfattes som lukkethed og manglende samarbejdsvilje fra skolens side

SSP-Samrådet

Benny Husted
Formand
Tlf.: 2325 8547
Benny.husted@skanderborg.dk

Pernille Ødegaard Skovsted
Næstformand
Tlf.: 4053 3006
pede@gentofte.dk

www.ssp-samraadet.dk

Skanderborg, d. 01.10.2020

Vedr. Ungdomsuddannelserne

Der er et behov for et fokus på ungdomsuddannelserne, da mange unge kommer til at stå alene og opfatter, at det er egen skyld, hvis de ikke kan passe ind. Det er både risici omkring kriminalitet og digitale krænkelser, der har behov for en målrettet opmærksomhed.

På vegne af SSP-Samrådet

Benny Husted
Formand

Lotte Birkedal
Fagansvarlig

uddannelses
forbundet

Dato 02.10.2020
GSO

Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Vedr.: Høring vedr. lovovervågning af lov nr. 311 af 4. april 2017 om ændring af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø og lov om folkeskolen (Krav om antimobbestrategi, handlingsplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, oprettelse af klageinstans, tilsyn, genindførelse af kommunalbestyrelsens behandling af skolelederens beslutninger m.v.)

Mobning har alvorlige konsekvenser for den enkelte elev – men i høj grad også for fællesskabet. Og det er en problematik, der rækker langt ud over den enkelte elev og den enkelte klasse eller hold. Det er derfor afgørende, at arbejdet med mobning forfines og prioriteres.

Nyere forskning viser at børn og unge, der er en del af et fællesskabe, hvor der er en mobbekultur, lukker ned for empatien og udvikler forråede strategier, som de også tager med ind i nye fællesskaber – eksempelvis ved overgange i uddannelsessystemet. I Uddannelsesforbundet bifalder vi derfor hensigten om at arbejde systematisk og målrettet med mobning og forråede fællesskaber.

I Uddannelsesforbundet er vi af den overbevisning, at når der allerede i grundskolen sker en målrettet og prioriteret indsats på et fagligt oplyst grundlag i tilfælde af mobning eller mobbekultur i et fællesskab, da lettes den unges adgang, deltagelse og gennemførelse af en ungdomsuddannelse betydeligt.

Bemærkninger til konklusionerne i Epinions evaluering og perspektivering

Uddannelsesforbundet har to overordnede bemærkninger til evalueringen og den tilhørende perspektivering fra Epinion.

For det første bør der rettes en opmærksomhed mod at eleverne på ungdomsuddannelserne oplever udfordringer ved den nuværende klageadgang. Set i lyset af at forældre i mindre grad er direkte involveret på ungdomsuddannelserne, er det problematisk, at de unge ikke oplever en lettilgængelig klagevej.

Samtidig ser det i følge Epinions evaluering ud til, at der på ungdomsuddannelserne kan være en tendens til i højere grad at se mobning som et problem, der vedrører enkelte eller få elever. Der er med andre ord ikke samme fokus på de dynamikker, der kan være

Uddannelsesforbundet
Nørre Farimagsgade 15
1364 København K
Tlf.: +45 70 70 27 22

Det er os med overenskomster og faglige fællesskaber

på spil i et fællesskab, når man vil mobningen til livs. En tendens som bør medtænkes i fremtidig pædagogiske kompetenceudvikling.

For det andet finder vi det i Uddannelsesforbundet bekymrende, at Epinion i deres perspektivering fremhæver øgede dokumentationskrav som en løsningsmodel. Selvom hensigten er dokumentation med et pædagogiske sigte, så er det vores erfaring, at det pædagogiske sigte netop drukner i bureaukrati, når man øger kravene til at dokumentere det pædagogiske arbejde.

I Uddannelsesforbundet vil vi gerne benytte lejligheden til at opfordre Børne- og Undervisningsministeren til at indbyde relevante parter og organisationer i at indgå i arbejdet med at revidere systemet, så håndteringen af mobning og forråede fællesskaber kommer i centrum på et oplyst grundlag. Uddannelsesforbundet deltager naturligvis gerne i dette arbejde.

Med venlig hilsen

Hanne Pontoppidan
Formand for Uddannelsesforbundet